עלון שבועי לאקטואליה תורנית מבית תנועת 'אחוות תורה' - תורת חיים, הלכה למעשה

אהוותא

גיליון 140
פרשת שלח
כ' סיון תשפ"ו

זמנים מיוחדים
החלטות מיוחדות

כשהייאוש פשט בקרב דור המדבר והתגלה במלוא חריפותו במעשה המקושש, קבוצה של אנשים קמה והחליטה לפעול

הגאון רבי דוד לייבל שליט"א
נשיא 'אחוות תורה'

וַיִּהְיוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל בַּמִּדְבָּר וַיִּמְצְאוּ אִישׁ מְקֹשֵׁשׁ עֵצִים בְּיוֹם הַשַּׁבָּת. וַיַּקְרִיבוּ אֹתוֹ הַמֹּצְאִים אֹתוֹ מְקֹשֵׁשׁ עֵצִים אֶל מֹשֶׁה וְאֶל אַהֲרֹן וְאֶל כָּל הָעֵדָה. וַיַּנִּיחוּ אֹתוֹ בַּמִּשְׁמָר כִּי לֹא פֹרַשׁ מַה יֵּעָשֶׂה לוֹ. המפרשים הלכו בפרשת המקושש בכמה דרכים, ואנו נבקש כאן את פשוטו של מקרא. הקושיה הגדולה היא מדוע נאמר "כי לא פורש מה ייעשה לו" והלוא דינו של מחלל שבת התפרש להדיא: 'מחלליה מות יומת'. לכן פירשו רוב המפרשים שהם ידעו על חיוב המיתה אלא שטרם התפרש באיזו מיתה, האם בחנק או בסקילה.

אך האם יש הכרח לפרש שמדובר במחלל שבת? ראשית נבחן את הפסוקים ונדקדק היטב בלשונותיהם:

(א) הפרשה פותחת במילים: וַיִּהְיוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל בַּמִּדְבָּר. מדוע זו המסגרת של סיפור המקושש? מה מוסיפה ידיעה זו לאירוע? (ב) וַיִּמְצְאוּ אִישׁ מְקֹשֵׁשׁ עֵצִים. מאי משמע "וימצאו", וכי הם חיפשו אחריו או שעשה בסתר שהיה צריך למצוא אותו? (ג) וַיַּקְרִיבוּ אֹתוֹ הַמֹּצְאִים אֹתוֹ מְקֹשֵׁשׁ עֵצִים אֶל מֹשֶׁה. האם לא היה די לומר "ויקריבו אותו אל משה"? קושייתנו זו כוללת שני דיוקים: הראשון, מדוע נזכר שוב שהוא מקושש עצים; והשני, מדוע מודגש שהמוצאים אותו הקריבוהו? (ד) הדיוק הרביעי נוגע למילים וַיַּקְרִיבוּ אֹתוֹ... אֶל מֹשֶׁה וְאֶל אַהֲרֹן וְאֶל כָּל הָעֵדָה. מה פשר ההקרבה אל כל העדה, והלוא משה ואהרון הם השופטים ואליהם יבוא כל דין. כיצד 'כל העדה' רלוונטית להכרעה מה לעשות למקושש?

נראה לומר כי פרשה זו קשורה במיוחד למצבם של ישראל לאחר חטא המרגלים. נגזר עליהם לא להיכנס לארץ. הם מסתובבים במעגלים חסרי תוחלת עד שהם ימותו. זהו מצב נוראי. הם חשים שאין טעם לחייהם. באווירה הזו אורבת להם סכנה מיידית: הידרדרות ועזיבת התורה. זוהי מסגרת הסיפור הרמוזה במילים "ויהיו בני ישראל במדבר". ובתוך המצב המייאש הזה, מוצאת קבוצה של אנשים אדם שמקושש עצים. מדובר כפי הנראה בקבוצה מיוחדת שהחליטה לעשות מעשה, שבחרה לא לתת למצב המייאש לכרסם בשמירת התורה. הם מחפשים אחר מי שהייאוש יביא אותו לכלל מעשה, והם אכן מוצאים.

הם מוצאים איש מקושש עצים. לפי הצעתנו הוא טרם חילל את השבת אך הוא התכוון לעשות זאת. הוא הכין עצים כדי להבעיר אש. אין כאן חילול שבת מובהק אבל זוהי פרצה של ממש. אם היה מדובר בחילול שבת, היה די בדיווח לשוטרי בני ישראל הממונים על כך והם כבר היו מביאים אותו למשפט. אך כיוון שמדובר בפרצה בעלמא, ההחלטה להקריבו אל משה ואל אהרון היא הכרעה שנולדה בליבם של המוצאים. זו הכוונה שלא פורש מה ייעשה לו. יש ספק האם מוצדק להעניש אדם כזה. מצד אחד הוא לא חילל שבת, מאידך, יש כאן עניין של "למיגדר מילתא". כמו שמצאנו בגמרא שהרגו את מי שרכב על סוס בשבת בפרהסיא אף על פי שזו רק גזרה דרבנן שמא יתלוש.

את הכרעת דינו של המקושש הם בחרו להביא למשה ולאהרון ואף לכל העדה. למשה ולאהרון מפני שהם המנהיגים, ולכל העדה לפי שזו שאלה ציבורית. המענה שקיבלו מה' הוא שעל כל העדה לרגום אותו באבנים. הלכה זו נפסקה ברמב"ם (סנהדרין כד, ד): "וכיון שרואים בית דין שפרצו העם בדבר יש להן לגדור ולחזק הדבר כפי מה שיראה להם, הכול הוראת שעה לא שיקבע הלכה לדורות".

ניתן ללמוד מפרשה זו שזמנים מיוחדים דורשים החלטות מיוחדות, וגם, שבזמנים אלו לעתים איש אינו יודע מה לעשות, אפילו לא משה ואהרון. או אז נחוצים אנשים שלוקחים לליבם את המצב ובוחרים לפעול נכון, ועם הארה מלמעלה הם זוכים לכוון אל האמת ולעשות את הדבר הראוי והטוב בעיני ה'.

5 המשאית שעטה לתוך תחנת הדלק בלי בלמים, האם יברך 'הגומל'?
שו"ת עם הגר"א בוטבול

10 לא העובדות קובעות את גורלנו אלא הפרשנות שנעניק להן מתוך אמונה שכל קושי מזמין צמיחה
הכל על השולחן

12 בעקבות הפרעות ברוסיה המוני יהודים נמלטו לאמריקה אך קומץ עלה לארץ המובטחת
מסע בזמן

16 האומץ להביט על החיים בעין טובה גם לפני שהמציאות משתנה
אחת לשבוע: בלב הפרשה

זכות הרבים

תעמוד לידידנו הדגול
ה"ה **אהרן ליב הופשטטר**
טורונטו, קנדה

שתרם בנדיבותו להפצת גיליון זה
לעילוי נשמת אביו
ה"ה **נתן נטע יצחק בן זאב** ז"ל

העלון מוקדש

לרפואת **אפרים בן שרה**
ולעילוי נשמת **משה בן אשר אנטשיל**
וז'וזט בת רחל ואליהו פרידמן

רוצים להקדיש עלון למישהו אהוב?
להקדיש לעילוי נשמת בתאריך מיוחד?
צרו קשר במייל: alon@achvat.co.il

מלחמת הפרשנות

די ברגע אחד, במילה אחת, "אפס", ונהר הדיווח משנה מסלולו אל תוך תעלת האימה. מה שהיה אמור להישאר מידע יבש ונטרלי, הופך לכלי רטורי טעון כוונות. הדיווח נשרף בחום המטרה החבויה, מגלה על עצמו יותר מכפי שמגלה על הארץ הנסקרת. וכלב שומע את התנודה הדקה ברגע הקריטי, מזהה את השינוי בתדר השפה, ומזנק כשומר על עדרו.

"ויהס כלב" זו איננה רק צעקה או קריאה להשתקה, אלא כריתת עורק האספקה לדמיונם הסוחף של המאזינים. בלימת סחף מדויקת המקדימה בשנייה את הגל המאיים להפוך דיווח לבכי, מידע להצהרת כוונות, שיקול דעת לפאניקה. וכלב מבין שברגע זה החסם לבדו אינו מספיק. אל מול הסחף שכבר נוצר, הוא משחרר מיד מארג רטורי הפוך: "עלה נעלה", דימוי צבעוני על האויב כ"לחמנו הם", ונסיון להשיב את ההנהגה האלוקית למרכז הדיון.

במאבק על הפרשנות, המרגלים שוקעים במערבולת ההולכת וגדלה של מטאפורותיהם שלהם. ההשקעה הרטורית באימה מאלצת אותם להחריף כדי לא לאבד אמינות. ילידי הענק הופכים לנפילים, הערים הבצורות הופכות לארץ אוכלת, ואימה קיומית מחליפה במהירות כל בירור ענייני. משקיעים יותר ויותר בנרטיב הפחד, כלואים במלכודת שהם עצמם יצרו.

המאזין לתדר הכמוס של השפה, המאתר מילים מחוללות סחרור ומנסה ליצוק חלופה בטרם יתאדה מרחב המחשבה, הוא זה ששולף את השרשרת הנכונה: מידע המבסס חזון ומוביל לפעולה. המרגלים פירקו אותה, הפכו מידע לייאוש, חזון לפחד, פעולה לנסיגה. כלב ויהושע מנסים לחבר מחדש, לבנות תמונת עתיד, לצייר תקווה במקום אימה, לשחזר את הרצף הנכון שיוביל מהנתונים אל המעשה.

הערבוב בין המודיעין הקר לבין ספקות האמונה, שבר את ההיגיון לרסיסים. ההפרדה הכפולה, בחינת הקושי בכלי ניתוח טכני, ותפיסה אמונית בערוץ צלול, היא נהר החיים של כל החלטה גדולה. מי שמאמץ אותה, אינו רק מנווט בין הרים וגאיות, אלא בורא מרחב חדש שבו המציאות יכולה לשאת את ההבטחה. מרחב בו לב העם יכול בכל מצב לשאת את המציאות הקשה, ולמרות הכל להשיג את המטרה, ולממש את ייעודו הגדול.

וידבר ה' אל משה לאמר (יג א)

יש להבין מה הוא "לאמר" בהקשר הזה, והרי כל ציווי פרשת המרגלים נאמר למשה רבנו עצמו, ומה היה לו לומר?

אלא שבפסוק הבא "שלח לך", פירשו חז"ל: "לך - לדעתך, אני איני מצוה לך".

דבר זה גופו, חוסר שביעות רצונו של הקב"ה משליחת המרגלים, נצטווה משה לומר לבני ישראל.

[על פי 'טהור רעיונים']

שלח לך אנשים ויתורו (יג ב)

דרך דרוש יש לנו ללמוד כאן מוסר, שכך היא דרך הישר: שלח **לך** ויתורו, שלח אנשים לפשפש במעשי עצמך ולמתוח ביקורת עליך. ולא על אחרים. קשוט עצמך תחילה.

[על פי 'תולדות יעקב יוסף']

איש אחד למטה אבותיו תשלחו כל נשיא בהם (יג ב)

לדרגת הכרת הייחוד, שה' אחד ואין בלתו, אפשר להגיע רק באמצעות ענווה. לכן אמרו על בעלי גאווה שכביכול דוחקים רגלי שכינה ו"אין אני והוא יכולים לדור בכפיפה אחת". רק כשאדם מגיע לתכלית הביטול העצמי, הוא נהיה 'איש אחד' - אדם הראוי להכיר במציאות של 'אחד'.

וכך יש לקרוא את הפסוק: איך זוכים להיות איש אחד? 'למטה' - מלשון השפלה והמעטת ערך. זו מושגת באמצעות התבוננות ב'אבותיו' - אבות האומה שזכו להיות מרכבה לשכינה ובכל זאת נמשלו בעיני עצמם לעפר. ובאמצעות התבוננות זו "תשלחו כל נשיא בהם" - תשלחו מעליכם כל תחושת התנשאות.

[על פי 'כנסת יחזקאל']

הבמחנים אם במבצרים (יג יט)

אפשר לפרש את הפסוק על עבודת ה' העצמית של האדם. כי הנה הרבי רבי זושא פירש מחדש את המשנה במסכת אבות "עז פנים - לגיהנום. ובושת פנים - לגן עדן", שמי שהוא עז פנים בעזות דקדושה, יכול להרשות לעצמו לצאת לעולם הגדול, להסתובב בשווקים ולהתמודד בהצלחה. אחד כזה יכול הוא לגיהנום ולא חושש. אבל מי שאינו בטוח בקדושתו, למשל שיודע בעצמו שהוא טיפוס נגרר והרי הוא בבושת פנים - מוטב לו שיסתגר בגן עדנה של תורה, בבתי המדרשות, ילמד ויתפלל כדי שלא 'יפגע בו מנוול זה'.

לפי דבריו, כל אדם צריך לבחון את עצמו האם הוא 'במחנים' - טיפוס כזה שיכול לצאת למחנה, ליטול חלק בתיקון העולם הגדול בלי להינזק בעצמו, או 'במבצרים' - אחד שחייב להתכנס למבצרי התורה ולא להוציא את אפו חוצה.

[על פי 'מנורת זהב' בשם 'ליקוטי בית אהרן']

וישובו מתור הארץ מקץ ארבעים יום (יג כה)

רש"י עומד ומקשה בשם חז"ל שהלא מידת ארץ ישראל ארבע מאות פרסה על ארבע מאות פרסה. ומאחר שמהלך אדם בינוני הוא עשר פרסאות ליום, יוצא שממזרח הארץ למערבה, צד אחד, הוא מהלך ארבעים יום. והם הלכו לארכה ולרחבה, הכיצד?

אלא, מבארים חז"ל, גלוי לפני הקדוש ברוך הוא שעתיד לגזור עליהם בתור עונש על חטא המרגלים, יום לשנה, לכן 'קיצר לפניהם את הדרך'.

ומתעוררת השאלה, כיצד יכלו להמשיך בחטא המרגלים, אם אכן חוו בעצמם את הנס הגלוי של קפיצת הדרך?

לפי דרכנו למדנו, שכשאדם נעול על מטרה בשרירות לבו ואינו בוחן את מעשיו כל הזמן בפלס ההלכה והתורה, לא יעזור לו שום מופת, גלוי ככל שיהיה, כדי ליישר את דרכיו.

[על פי 'דורש טוב']

וגם זבת חלב ודבש היא וזה פריה (יג כז)

לכאורה, היותה של ארץ ישראל 'זבת חלב ודבש' הוא שבח גמור לארץ, לא משהו שהיינו מצפים לשמוע מפי המרגלים, מוציאי דיבת הארץ רעה.

אלא שההקשר שבו נאמר 'שבח' זה הוא האפשרות של הטלת מצור על יושבי הארץ. בהקשר זה רמזו המרגלים שגם הטלת מצור תהיה חסרת תוחלת, כי פירות הארץ שבוודאי אגרו הנצורים במקומות ההתגוננות שהכינו, הם פירות ארץ זבת חלב ודבש, וככאלה, צפוי שיחזיקו גם בתנאי מצור זמן רב.

[על פי 'כתב סופר']

—פרק שנים עשר—

כיצד מתבדלים מתינוק שנשבה

בטור הקודם עסקנו בנושא ההתבדלות, והראינו שההתבדלות שהתורה דורשת היא מפני הטומאה ולא מפני החול. מן המציאות עצמה לא מתבדלים.

לסוגיית ההתבדלות וההבדלה יש פן חברתי בולט. התורה מצווה עלינו להתבדל מן הגויים. מציאותם טבועה בטומאה ובחוסר הבדלה ולכן אנחנו מתרחקים מהם מלוא המרחק. אמנם מאז ומתמיד היו עושים עסקים עם הגויים ואפילו חברויות של ממש, כמבואר בגמרא. ועדיין, הייתה קבועה מחיצה וירטואלית חד משמעית בין ישראל לעמים, שבאה לידי ביטוי באיסור יין נסך, פת עכו"ם, חלב עכו"ם ועוד. כשם שכהן גדול אינו מתערב עם מרחב הטמאים ולא עם הזונה והחללה, כך היהודי אינו מתערב עם הגוי.

השאלה הגדולה היא כיצד מיישמים את ההתבדלות ביחס ליהודים שאינם שומרים תורה ומצוות. בעבר, הדברים היו פשוטים יותר. היהודים נבדלו מהגויים וחיו בגטאותיהם, ומיהודים אחרים לא היה צורך להתבדל. אולם במציאות שבה רוב העם היהודי עזב את דרך התורה, עלינו לתת את הדעת איך מקיימים את מצוות ההבדלה.

החזון איש"ש ועוד מגדולי הפוסקים הכריעו שמחד גיסא יש לקרב את היהודים שאינם שומרים תורה ומצוות בעבותות אהבה, ומאידך, אף על פי שהעובר על מצוות התורה אינו אשם, המעשים עצמם והתרבות עצמה טמאים באותה מידה. חילול שבת ושאר עבירות אינם פחות מאוסים אם עושה אותם תינוק שנשבה. הבדלה אינה עניין של אשמה או סייג, אלא פשוט הבדלה מהטומאה שיש בעולם, ולכן יש להיבדל מהגוי ומהמומר ומהתינוק שנשבה.

ואולם, ההתבדלות מהתינוק שנשבה איננה ברמה הקהילתית כמו בגוים ומומרים. מחלל שבת אמנם נוהג כמו מומר אבל הוא חלק מהעם היהודי. הוא רוצה להיות חלק וגם אנחנו חפצים לקרבו, ואיננו יכולים להרחיקו מקהל ה' ובד בבד לקרבו בעבותות אהבה. בגלל המורכבות הזו הכריעו כל פוסקי ההלכה בדורות האחרונים, כמעט ללא יוצא מן הכלל, כי ההבדלה צריכה להיות ברמת הפרט. אני כשלעצמי מתבדל מהתוכן התרבותי ומהשיח המושגי של אנשים ששבתם חול וערכיהם הם ערכי האומות. לעומת זאת, ברמה הציבורית־קהילתית חלילה לחלק את עם ישראל ולהבדילו לשני ציבורים. חלילה לנו מלהוציא החוצה את היהודים שנולדו לתוך ברירת המחדל של הדור שהיא למרבה הצער החילון. משום כך איננו מנהלים ספרי יוחסין לעצמנו, ולפיכך אנחנו מעורבים במדינה ומנסים להשפיע על צביונה היהודי.

ההתבדלות מן התינוקות שנשבו היא אתגר מיוחד עבור היהודי שיצא לחיי המעשה. מחד גיסא הוא אינו מתבדל מן המציאות, אך המציאות עצמה רוויה בתרבות ובערכים זרים. הוא אינו רוצה להרחיק את עמיתו בעבודה אך גם לא להיות מושפע ממנו. כיצד ינהג?

קשה לתת עצות פרקטיות, שכן כל מקרה צריך לדון לגופו. אולם ניתן להשיא עצה כללית הקשורה לתודעה. שומר המצוות המתבדל יכול לחיות כאופוזיציה וכקואליציה, ונסביר את כוונתנו. תודעה אופוזיציונית היא תודעה שלילית. אני דואג לא לאפשר לאחרים להפריע לי ולערכיי. האופוזיציונר פורש ומתבדל. לעומת זאת, הקואליציה מבדילה ממנה את האחרים. היא המרכז החיובי והיא דוחקת הצידה את אלו שאינם מחזיקים בערכיה.

עלינו לחיות אפוא בתודעה קואליציונית, מתוך ביטחון מלא בדרכנו ובזהותנו התורנית. כמי שנושאים עמנו את האמת של התורה אנו צריכים להתהלך בזקיפות קומה. לחיות מתוך תודעה פנימית של קדושה וייחוד. איננו מנוכרים לעמיתנו במשרד, שכן הוא אחינו. אנחנו שותפים באבלו ובשמחתו. אבל אנחנו בוחרים לייחד את עצמנו ולזכור תמיד כי יש לנו תרבות אחרת, קדושה.

חשוב במיוחד להיזהר מפני שותפות שמתבססת על ויתור על ממד הקודש, והתארגנות סביב המכנה המשותף הנמוך, החילוני. לפעמים, מתוך רצון למנוע מתחים, מורידים כל היבט של רוחניות מהרובד הפומבי. אלא שבמרחב הנייטרלי הזה נשאר מקום רק לחילוניות, ובסוף ההתבדלות נפגעת. דבר כזה אסור שיקרה. אל מקומות המפגש והחיכוך עם התרבות החילונית עלינו לבוא כשאנו נושאים בגאון את אמונתנו ואורח חיינו. לא כמטיפים בשער ולא כמחזירים בתשובה, אך גם לא כמי שמסתירים ומצניעים את תרבותנו.

ונסיים בדברי הרמב"ם: "אם דקדק החכם על עצמו, והיה דבורו בנחת עם הבריות, ודעתו מעורבת עמהם, ומקבלם בסבר פנים יפות, ונעלב מהם ואינו עולבם. מכבד להן ואפילו למקילין לו. ונושא ונותן באמונה... והוא שלא יתרחק הרבה (מהם)... עד שימצאו הכל מקלסין אותו, ואוהבים אותו, ומתאוים למעשיו - הרי זה קידש את ה', ועליו הכתוב אומר ויאמר לי עבדי אתה ישראל אשר בך אתפאר" (יסודי התורה ה,יא).

עורך: מוטי רובינשטיין | עיצוב: מוטי טל | עיצוב גריד: ינטל סטודיו
לתגובות ולקבלת העלון מדי שבוע: alon@achvat.co.il

א צענטער

הרב יצחק קוסובסקי שחור
מנהל הקהילות ותוכנית ראש הקהל

פרק ה

העיניים של הדור הבא

בפרקים הקודמים עסקנו בשותפות שלנו, בבעלות על המרחב ובערבות ההדדית בינינו. אך עלינו לזכור כי הקהילה איננה קיימת רק עבורנו, אלא היא בראש ובראשונה המרחב שבו מתעצבת זהותם של ילדינו.

עבור ילד שגדל בבית של יהודים יראים ושלמים המעורים בחיי המעשה, הקהילה היא ההוכחה החיה לכך שתורה ועמל כפיים אינם סתירה אלא הרמוניה אחת שלמה. ביום שנבין כי העיניים של ילדינו נשואות אלינו בכל רגע שבו אנו פוסעים אל בית המדרש, נבין את גודל האחריות המוטלת על כתפינו כשותפים בבניין הזה.

המרחב הקהילתי מעניק לילדים ולנוער תחושת שייכות לקבוצת איכות בעלת ערכים משותפים. כשהילד רואה את אביו קובע עיתים לתורה ומשתלב בשיעורי הקהילה מתוך שמחה וגאווה, הוא מפנים מודל של לכתחילה. הקהילה הופכת עבורו למקום רצוי ומזמין, מרחב שבו הוא מרגיש חלק ממסורת איתנה שמלווה את משפחתו בלב חיי היומיום.

השותפות שלנו בעיצוב פני הקהילה, החל מהאווירה בתפילה ועד לפעילויות המשותפות, היא זו שיוצרת את הקרקע הפורייה שעליה יצמחו הדורות הבאים כבני תורה שורשיים וגאים.

האחריות שלנו כאינדיבידואלים היא להבטיח שהקהילה תהיה מגדלור עבור הבית כולו. כפי שלמדנו מרב הקהילה, מראש הקהל ומהגבאים בסדרה הקודמת, התשתית היא חיונית, אך הנשמה של המקום נוצקת מהדוגמה האישית של כל אחד מאיתנו. כשאנו בונים קהילה חיה ותוססת, אנו בונים למעשה את המצפן הרוחני של הילדים שלנו.

ביום שבו כל ילד ירגיש שבית הכנסת הוא הבית השני שלו ושהחברים של אבא הם שותפים לדרך התורה, נדע שהצלחנו להבטיח את המשכיות העוגן הקהילתי לדורות הבאים.

עדכונים מהשטח

שיעור בספירת העומר

יו"ר תנועת 'אחוות תורה', **הרב אריה וולפסון**, מסר שיעור מרתק בפני תלמידי ישיבת 'משמר התורה' וישיבת 'המתיבתא'. השיעור עסק בסוגיית מחלוקת הפרושים והצדוקים המפורסמת בעניין "ממחרת השבת" וספירת העומר.

הרצאה פיננסית

חברי קהילת ברדיטשוב בבית שמש השתתפו בהרצאה פיננסית בנושא "הדרך אל היעד הנכסף של דירה בישראל", שנערכה בשיתוף IBI Capital ותנועת 'אחוות תורה'. במהלך הערב קיבלו המשתתפים כלים מעשיים לניהול תקציב ובניית הון עצמי מפי מנכ"ל החברה **עידו בדש**, יועץ המנכ"ל **נתי מנשורי**, ומנהל הלקוחות **אדיר תורג'מן** שהעביר סימולציה כספית מעשית.

אין מים אלא תורה

חניכות תנועת הנוער 'אחווה' התכנסו לפעולת הכנה חגיגית ומלאת אנרגיה לקראת חג מתן תורה. הפעילות נפתחה במשחק "טועמים את המתיקות", שבו התחלקו החניכות לקבוצות והתאימו פסוקים על מתיקות התורה לפירושיהם. בהמשך, השתתפו הבנות בחידון ידע אטרקטיבי על מנהגי החג, וחתמו את הפעולה בחשיבה משותפת ובהכנת "זריקות אנרגיה" מתוקות להורים ולאחים הלומדים ומכינים את החג.

שגרה של עשייה

חניכי תנועת הנוער 'אחווה' בסניף רמות קיימו את הפעילות השבועית השוטפת שלהם. המפגש כלל משחק שטח קבוצתי ותחרותי שנערך בחוץ, במטרה לחזק את הגיבוש, השותפות והאנרגיות בין חברי הסניף.

ערב גיבוש בבית שמש

לומדי הכולל בבית שמש יצאו לערב גיבוש מיוחד לציון סיום לימוד הלכות בשר וחלב ולקראת תחילת לימוד הלכות שבת. האירוע נפתח במשחק באולינג תחרותי ומגבש ונחתם בסעודת מצווה חגיגית במסעדת בשרים, בהשתתפות מייסד הכולל **הרב בנימין וליס** וראש הכולל **הרב יהודה שפירו**.

מאות נשים במפגשי קבלת התורה

מאות נשים השתתפו במעגלי שיח והתבוננות בשבע המידות של ספירת העומר וביטוין ביומיום – מחסד וגבורה ועד למלכות. המפגשים, שלוו במערכי תוכן ייחודיים, אפשרו למשתתפות להעמיק לראשונה במידות הנפש דרך המקורות, והולידו שיח כן, מרתק ומעצים בהובלת מובילות הקהילה שהפיקו את האירועים.

ערב הכנה לחג השבועות לנשות קהילת 'אחת'

קהילת הנשים 'אחת' מבית 'אחוות תורה' קיימה שיחה מיוחדת בזום לקראת חג מתן תורה תחת הכותרת "אלכה השדה ואלקטה – המסע האנושי מתוהו לתיקון". המפגש הווירטואלי, שהועבר על ידי היועצת והפסיכודרמטיסטית אתי הייזלר, העניק למשתתפות כלים להתבוננות וצמיחה אישית מתוך מקורות החג והוביל לשיח מעצים בסלון הביתי של כל אחת.

ניצל מתאונה קשה

שאלה

משאית איבדה את הבלמים בתחנת דלק ושעטה במהירות לעבר התחנה. המתדלק ניצל מפגיעה בהפרש של סנטימטרים בודדים. האם עליו לברך "שעשה לי נס" או ברכת הגומל?

תשובה:

נחלקו הראשונים האם ברכת "שעשה לי נס" נאמרת דווקא על נס שיש בו שינוי מדרך הטבע, או גם על הצלה טבעית. בגמרא מסופר על בנו של רבינא שניצל פעמיים: פעם אחת מגמל שהתנפל עליו והוא נבלע בתוך הקיר, ופעם נוספת כשנברא לו מעיין במדבר.

במקרה שלנו, מאחר שההצלה הייתה בדרך הטבע, אין לברך "שעשה לי נס" בשם ומלכות, אך אפשר להודות לקב"ה ולומר את הברכה ללא שם ומלכות.

לגבי ברכת הגומל, חז"ל תיקנו אותה בארבעה מקרים: יורדי הים, הולכי מדבריות, חולה שנתרפא ואסיר שהשתחרר.

בני עדות המזרח נוהגים שגם אדם שנסע בדרך שוממה במשך כשבעים ושתיים דקות מברך הגומל. לכן אדם ספרדי שנעשה לו נס כזה, יכול לצאת לנסיעה כזו, להתחייב בברכת הגומל ולכוון גם על ההצלה שנעשתה לו.

בני אשכנז, שנוהגים לברך רק על חציית מדבר ממש, יסתפקו בהודאה לקב"ה ללא שם ומלכות, וראוי שיעשו סעודת הודיה על ההצלה.

שימוש באולם תצוגה

שאלה

האם מותר להיכנס לחנות עם אולם תצוגה כדי לקבל מידע על מוצר, כשבפועל מתכוונים לקנות אותו בחנות קטנה וזולה יותר שאין בה תצוגה?

תשובה

חז"ל הקפידו מאוד על איסור גניבת דעת, ואסור לגנוב דעת אפילו של גוי.

לכן, אדם שמטריח מוכר בשאלות ובקבלת שירות, בעוד שאין לו כלל כוונה לקנות בחנות, עובר לכאורה על גניבת דעת. הרי אילו היה המוכר יודע מראש שאין סיכוי לקנייה, לא היה משקיע את זמנו.

לכן, אם מוצר עולה 3,000 שקל בחנות קטנה ללא תצוגה, ובחנות עם תצוגה 4,000 שקל, נכון לומר למוכר ביושר: ראיתי את המוצר במחיר זול יותר במקום אחר, ואם תוכלו להתקרב למחיר, אשקול לקנות אצלכם.

כך אין גניבת דעת, ואם יתרשם מהמוצר ומהשירות ויגיעו להסכמה, יוכל לקנות שם בלב שלם.

תַּחְכְּמוֹנִי

חידות הלכתיות מעניינות

חידה

הרב פסק לאדם מסוים שהוא חייב לשמור שבת לפי שיטת רבנו תם, וזאת לכל ימי חייו. כיצד הגענו לפסיקה כזו?

פתרון

קצת רקע: לפי שיטת רבנו תם, השבת יוצאת מאוחר יותר ממה שנהוג בשעוננו (כ-72 דקות אחרי שקיעת החמה). יהודים מסוימים בחו"ל נוהגים לפי שיטה זו הן לקולא והן לחומרא.

אדם זה נולד במוצאי שבת לפי שעוננו המקובל, אך לפי שיטת רבנו תם השבת עדיין לא יצאה, ונמצא שנולד בשבת עצמה. אביו נהג כרבנו תם, וברית המילה נערכה שבוע לאחר מכן - בשבת. לפי שעוננו זהו יום השביעי ללידה, אך לפי רבנו תם, יום השמיני. ומילה בזמנה דוחה שבת.

נוצרת כאן לולאה הלכתית: אם כשיגדל יחלל שבת לפני צאת השבת של רבנו תם, יתברר שהוא סובר שנולד במוצאי שבת, לפי השעון הרגיל. ואם כן, הברית שנערכה בשבת הייתה ביום השביעי ללידה, לא השמיני. נמצא שלא רק חיללו שבת שלא כדין, אלא שהוא עצמו אינו נימול.

לכן חייב לנהוג כרבנו תם לכל ימי חייו, שאז נולד בשבת, הברית בשבת שלאחריה הייתה ביום השמיני כדין והוא נימול כהלכה.

חידה

פעולה שמותר ליהודי לעשות בשבת, אך אם בהמתו תעשה אותה פעולה, ייחשב הדבר למלאכת שבת והבעלים יעבור על איסור שביתת בהמתו. כיצד?

פתרון (וחידה נוספת) בשבוע הבא

פינה זו מיועדת לפלפול ולהנאה בלבד. הדברים המובאים כאן אינם הלכה למעשה, וכל שאלה מעשית יש להפנות למורה הוראה.

לתגובות:
alon@achvat.co.il

הרב יחיאל וינרוט
מגיד שיעור ועורך אתר לימוד יומי

החטא ועונשו

האם ניתן לחייב פיצויים על לשון הרע והוצאת דיבה לפי ההלכה

מעיון במעשה המרגלים כפי שהוא מופיע בפרשה, עולה שחטא המרגלים מורכב משני יסודות: האחד, יסוד הכפירה בה' וביכולותיו, "ועד אנה לא יאמינו בי", והשני, הוצאת דיבה על ארץ ישראל: "ויוציאו דיבת הארץ".

באופן מפתיע, דווקא הוצאת הדיבה נתפסת כיסוד החמור יותר והתורה אף מתייחסת אליו כנימוק המכריע לעונש: "וימותו האנשים מוציאי דיבת הארץ רעה".

חז"ל ראו בפרשה זו מקור לחומרת איסור לשון הרע על הזולת, "בוא וראה כמה גדול כח של לשון הרע. מנלן? ממרגלים: ומה המוציא שם רע על עצים ואבנים כך המוציא שם רע על חבירו על אחת כמה וכמה", ומפליגה הגמרא בביטויים חסרי תקדים, כגון: "כל המספר לשון הרע כאילו כפר בעיקר" ועוד.

על אף חומרת האיסור, לכאורה אין בהלכה ענישה בידי אדם בגין לשון הרע. הרמב"ם פוסק, ש"אין לוקין על לאו זה", מכיוון שאין בו מעשה. ולא ניתן גם לחייב את המפרסם מדין בושת, שהרי "ביישו בדברים - פטור". ואפילו אם נגרם לנפגע נזק, כגון פיטורים מעבודתו, נזק כזה הוא גרמא, ופטור.

לכאורה, נוצר מצב פרדוקסלי: חטא חמור כל כך, נותר פרוץ ללא ענישה. אלא שאין זו התמונה כולה: לחכמים נתונה סמכות להטיל עונשים, גם כשאינם מפורשים בתורה, כדי למנוע תופעות שליליות נפוצות.

אף בהקשר של לשון הרע, הדגישו הפוסקים שחובה על בית דין בכל דור לפסוק עונשים על דרך התקנה. הרא"ש בתשובותיו אף מציין שכך נהגו: "ביישו בדברים, פטור. אמנם נהגו בכל מקומות ישראל לעשות תקנה וסייג לדבר, להטיל חכה בפי בעלי לשון, ולקנוס המבייש.

בהסתמך על האמור, נוהגים בימינו בתי הדין של "ארץ חמדה", לחייב את המפרסם לשון הרע פיצוי. לכאורה הדבר מעורר קושי, שהרי יש צורך קודם כל להתקין תקנות וגדרים (על ידי מנהיגי הקהילה, טובי העיר או בי"ד וכדו'), ולפיכך, בדור או בקהילה שלא הותקנו תקנות כאלה, כיצד ניתן לחייב בפיצויים?

תשובתם המעניינת של בתי הדין באותם פסקים מחייבים, הינה שחוק איסור לשון הרע הישראלי יכול לשמש מקור סמכות הלכתי לבית הדין, בין אם מכוח "דינא דמלכותא דינא" ובין אם מצד "תקנות הקהל" שנתקנו על ידי "טובי העיר".

בנוסף, חלק מהדיינים סבורים שהנוסח הרחב בטפסי הפנייה לבי"ד, המסמיכו לפסוק "לפי שיקול דעתו", יכול גם הוא לשמש מקור סמכות.

מנגד, בבתי דין במגזר החרדי לא נהוג לפסוק פיצויים ישירים בגין לשון הרע. אמנם הם נוהגים לחייב בהתנצלות ובפרסום מתקן, וככל שהחייב מסרב, ניתן לחייבו בתשלום בגין הסירוב.

אסיים בחתימתו של החפץ חיים להקדמתו: "כשימשוך מתחילה את עצמו מעוון זה במקצת, בהמשך הזמן ימשוך את ידו ממנו לגמרי, כי בעוון זה, הרבה ממנו ההרגל עושה, והבא ליטהר מסייעין אותו ובזכות זה, ובא לציון גואל במהרה בימינו, אמן".

הרב אליהו כליפא
ר"מ בישיבת 'המתיבתא'

מקונספציה להנהגה

חטא המרגלים ואתגרי השעה

ידועה השאלה: כיצד מנהיגים שנבחרו ברוח הקודש חזרו משליחותם והמיטו אסון היסטורי על העם?

נאמרו לכך כמה הסברים.

הזוהר מבאר שהמרגלים חששו לאבד את מעמדם. במדבר הנהגתם הייתה מובטחת, אך עם הכניסה לארץ המציאות הייתה צפויה להשתנות, והנגיעה האישית עיוורה את עיניהם.

בליקוטי תורה מוסבר שהמרגלים ביקשו לשמר את "החממה הרוחנית" של המדבר. הם פחדו מהמעבר מלחם מן השמיים ומים מבאר מרים לעולם של חריש, זריעה, פרנסה ועיסוקי חול, וחששו שהחיים הטבעיים יורידו את מדרגתו הרוחנית של העם.

ומנגד, יש מפרשים שהמרגלים דווקא רצו להפסיק את התלות הניסית שאפיינה את המדבר ולחיות חיים טבעיים בארץ ישראל. אלא שכאשר ראו שבדרך הטבע כיבוש הארץ נראה בלתי אפשרי, הם נבהלו והעדיפו להישאר במדבר.

ייתכן ששתי המגמות פעלו יחד בתוך קבוצת המרגלים: היו שביקשו להישאר לעד במדרגת "אוכלי המן", והיו שביקשו חיים טבעיים אך חששו מן המחיר הרוחני והמעשי שלהם.

מולם עמדו יהושע וכלב. הם לא הכחישו את המציאות ולא חלקו על העובדות שהוצגו. הם פשוט הסתכלו עליהן מתוך אמונה. מבחינתם, אם הקב"ה הבטיח את הארץ, ההבטחה מחייבת אותנו לקום ולפעול.

השנתיים האחרונות המחישו לנו היטב את מה שמכונה כיום "הקונספציה". במשך שנים העדפנו להאמין שאפשר לקנות שקט זמני, בזמן שהאויב מעבר לגבול ממשיך להתחמש ולהתעצם.

שורש הקונספציה לא היה מחסור במידע, אלא פחד מהמחיר הכבד של עימות ישיר. אבל למדנו בדרך הקשה שכאשר דוחים את ההתמודדות מתוך פחד, המחיר הסופי עלול להיות כבד הרבה יותר.

התובנה הזו מחייבת אותנו להביט במראה גם מבחינה רוחנית וציבורית.

אנחנו חיים כיום בתוך קונספציה רוחנית. בחורים ואברכים רבים חשים שנפשם נמשכת לעולם המעשה והעשייה, ואינם מוצאים את מקומם לאורך זמן בין כותלי בית המדרש. במקביל, החברה הישראלית כבר אינה מוכנה לקבל באופן פשוט פטור גורף משירות צבאי, ואתגרי הפרנסה והכלכלה הולכים ומחריפים.

ואנחנו, מתוך פחד מהמפגש עם המציאות, ממשיכים "לנהל את הסכסוך". מכבים שריפות, דוחים הכרעות ומסרבים להביט לאתגר בעיניים פקוחות. הסיבה ברורה: אנו יודעים שבחוץ ממתינה מערכה רוחנית ותרבותית מורכבת, ושיהיו גם נפילות וכאבים. יהיו מי שייפגעו מן המפגש עם העולם שמחוץ לחממת בית המדרש.

אבל ייתכן שזו בדיוק טעות המרגלים. כאשר הקב"ה מגלגל את המציאות לנקודת דחק כזו, ייתכן שזו הקריאה לצאת מאזור הנוחות ולבנות חיים רוחניים גם בתוך עולם המעשה.

האתגר איננו לברוח מן המציאות, אלא להיכנס אליה מתוך אחריות, אמונה וביטחון בכוחה של התורה להאיר גם מחוץ לכותלי בית המדרש.

תורה דיליה

אנשי מעשה משתפים בחיבור התורני
האישי שלהם ובנקודה בדרך שהופכת
את הלימוד לחלק בלתי נפרד ממי שהם

גשר חי של שפה

החיבור שלי:

ספר "חובת הלבבות" לרבנו בחיי אבן פקודה הוא העוגן השבועי שלי. בכל יום שבת, כשהשעון נעצר וקצב החיים נרגע, אני מוצא את עצמי חוזר אל דפיו. הספר הזה אינו רק חיבור פילוסופי מן העבר, אלא מראה חדה המופנית אל עולמו הפנימי של האדם. בכל פעם מחדש אני מגלה בו רובד נוסף של זיקוק המחשבה, עבודת המידות ובניית תודעת ביטחון אמיתית. הלימוד הקבוע הזה מעניק לי פרופורציה, מטעין את המצברים הרוחניים ומזכיר לי, בעיצומו של שבוע עמוס בעשייה ציבורית, מהם באמת חובותיו של הלב.

נקודה בדרך:

לימוד הגמרא המשותף שלי עם הילדים הוא חוויה של נחת רוח מזוקקת. הישיבה יחד סביב השולחן, ברגעים שבהם הדיון בסוגיה "תופס" אותם, מייצרת אנרגיה מיוחדת. המעבר מהקריאה הטכנית של השפה הארמית אל הלהט של השקלא וטריא, לצד הקושיות שהם מעלים מעצמם והניסיונות לפצח את הסוגיה, מבהירים לי בכל פעם מחדש שהלימוד המשותף הוא הרבה מעבר להעברת ידע, הוא יצירת גשר חי של שפה, ערכים וחיבור עמוק בין אב לבניו. לראות את הניצוץ בעיניים שלהם כשהם מבינים לבסוף את מהלך הגמרא, זוהי קבלת התורה האמיתית שלי.

יונתן עוזרי
מנכ"ל רשת ישיבות
ההסדר 'חדוותא'

אור בעיני הדור הבא

החיבור שלי:

פירוש הרש"ר הירש על התורה. אני משתדל לעיין בו מדי שבוע, והוא מהווה עבורי עוגן משמעותי, במיוחד בהקשר החינוכי. גדולתו של הרש"ר היא ביכולתו המופלאה לחבר בין רעיונות תורניים נשגבים לחיי המעשה. הראייה החינוכית שלו, המתבוננת באדם כמכלול ומדגישה את ההתאמה האישית והייעוד המדויק של כל פרט, מהדהדת היטב בעבודה שלנו ב'נתיבים', כשאנו שואפים לראות את הייחודיות של כל צעיר שמגיע אלינו ולסייע לו למצוא את המסלול הנכון ביותר עבורו.

נקודה בדרך:

נקודת החיבור העוצמתית ביותר שלי לתורה מגיעה דווקא דרך ההתבוננות בבני, בחור ישיבה שמסב לנו גאווה עצומה. כאדם שפועל ביום־יום בעולם המעשה, הרגעים שבהם אני רואה את השקידה שלו, את האור בעיניו ואת השמחה שלו בלימוד, מרחיבים את לבי ומחברים אותי לעולם התורה בעוצמה אדירה. הזכות לתמוך, לשמוח בצמיחה הרוחנית של הדור הבא ולהיות שותף מלא בלימוד שלו, היא החיבור התורני הפרטי, העמוק והמרגש ביותר שלי.

עידן גרסון
מנכ"ל 'נתיבים' - מרכז
הכוון לצעירים חרדים

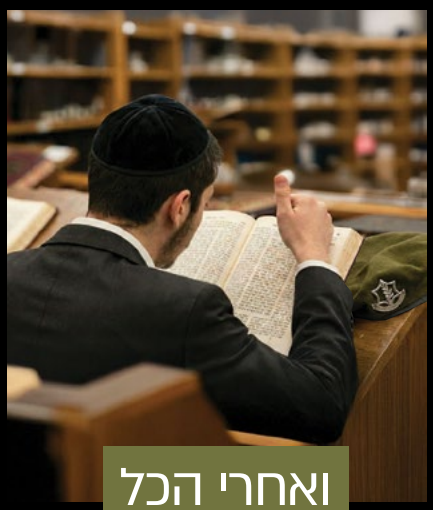

ישיבע בוחער

לצאת לשירות
בלי לצאת מבית המדרש

ישיבת משמר התורה
בראשות הגר"ד לייבל שליט"א

בא לעשות שירות משמעותי
ולהישאר בן עליה בישיבת הסדר למצוינים
המעניקה מעטפת תורנית מלאה,
ליווי צמוד ושירות מותאם לבני הישיבה.

ישיבת משמר התורה
תורה ואחריות

כל ישראל יש להם חלק >>
02-645-5880

קטעי תוכן מכינוס והתוועדות "הבעל שם טוב ואני"

שנערכו בערב חג השבועות - ג' סיון -
על ידי מרכז 'אדרבא' מבית 'אחוות תורה'

"אי של קדושה באמצע החיים"
קטעים מתוך הפאנל בנושא "הרלוונטיות של החסידות בדורנו"

עם הרב גיא אלאלוף והרב דוד גבירצמן, בהנחיית הרב אורי בלוי

שאלה: הבעל שם טוב החזיר עטרה ליושנה או שהוא חידש?

הרב דוד גבירצמן: הבעש"ט חידש בהחלט, וגם החזיר עטרה ליושנה. הוא החזיר את הרוח שהייתה בתקופות קדומות בעם ישראל, אנשים שהיו חלק מהעם, התהלכו בין כולם, אבל היו לגמרי דבוקים בה', בדומה לתקופות של הנבואה (לא ביחס לנבואה עצמה, אלא לחיי הרוח והדבקות שהיו אז). הבעש"ט הביא את זה לעולם רגשי ומעשי, שיאפשר לחיות חיים אמיתיים לפי העקרונות האלה, והוא חיבר בין אנשי הרוח הגדולים לבין האנשים הפשוטים ועשה מהם גוף אחד שחי יחד, כנשמה בתוך גוף. הוא הביא את המציאות שאני יכול לחוות את הקדוש ברוך הוא, שאני יכול לחיות כיהודי עובד ה' באמת בכל רמ"ח ושס"ה, ולא משנה באיזה דרגה אני נמצא.

שאלה: החסידות הייתה זרם ששבר את החומות של המוסכמות והממסד, וקרא לאנשים ללכת ולחפש את הלב שלהם בעבודת ה'. כיום החסידות הפכה להיות משהו משפחתי וקהילתי ואפילו אזורי, מה מחפשים כיום בעצם כשמחפשים קהילה חסידית?

הרב גיא אלאלוף: יש כאן בעצם שני דברים שצריך להפריד ביניהם: החסידות המקורית היתה חיפוש פנימי בעבודת ה'. חסידות אמיתית היא לא עסק שנקבע על פי השאלה האם אתה משתייך למוסדות של קהילה פלונית, אתה יכול להיות חלק מהקבוצות האלה ולא להיות חסיד בכלל, ואתה יכול לא להיות חלק מאף מוסד של חסידות ולהיות לגמרי ב'חסידישקייט' בפנימיות ובחיצוניות. ויש בהחלט גם את האפשרות, שתהיה גם וגם, גם חסיד בפנימיות וגם תשתייך טכנית לקהילה חסידית, זה לא סותר.

אבל לפני הכל תשאל: מה אני מחפש? כי אם אתה מחפש את האמת, אז תשאל מה מקרב אותי לקדוש ברוך הוא. ואם אתה לא שואל את השאלה הזו, אז יש לך כבר את התשובה. אתה לא מחפש דווקא עבודת ה', אלא אתה מחפש מרחב תומך, מרחב מוגן, מרחב נוח, וזה בסדר, אבל זה משהו אחר.

כשמחפשים דרך בעבודת ה', אז שואלים מה מוסיף לי יראת שמים, מה גורם לי לאהוב את ה' יתברך יותר. אבל כשמחפשים קהילה וחסידות, הדגש הוא לא עבודת ה' בהגדרה, אלא אתה מחפש בעצם 'בית' ו'מקום', משהו שמחיה אותי ברוחניות, שמקרב אותי, שעושה לי טוב להיות חלק ממנו, מקום ששם אני רוצה להיות. ואם יש מישהו שטוב לו במקום כזה או אחר, זה בסדר לגמרי, זה הבית שלו, וזה רק מוסיף בעבודת ה'.

אבל צריך להבדיל בין בקשת האמת הפנימית והאישית שלך, לבין שיוך לקהילה

רק תיתן לי רשות

דברים נרגשים מלב אל לב שנאמרו בעת ההתוועדות על ידי הרב דוד גבירצמן

וחסידות ומוסדות שזה עניין של בית ומקום שתורם הרבה מאוד גם בעבודת ה', אבל הוא לא תחליף לעבודת ה' הפנימית שלך.

שאלה: מה ההבדל בין כת לחסידות? מה בין ציות לרבי לבין הוויתור על האני שלי? איך נזהרים מזה?

הרב גיא אלאלוף: צריך לחשוב תמיד האם הקבוצה שאני חלק ממנה היא קבוצה שמגדלת אותי או מצמצמת אותי ומקטינה אותי, האם הרצון שלנו לדבוק בהם נובע מתוך כפייה חברתית או מבעירה פנימית. צדיק אמיתי הוא צדיק שמגדל אותנו, הוא לא צדיק שמצמצם אותנו לכדי ציות עיוור, השפעה של צדיק אמורה להיות השפעה שאתה כוסף אליה. רבי טוב לא מכריח אותך לוותר על האני שלך.

שאלה: איך אפשר להתחבר לעבודת ה' ביום יום הטרוד והעסוק שלנו, במשימות אונליין, הודעות ועדכונים, מבלי שיש לך רגע אחד לנשימה?

הרב גיא אלאלוף: ישנו קטע נפלא בשם הבעש"ט שאומר כך: **"האיש המוטרד בעסקיו כל היום בשווקים וברחובות, בעת שמגיע זמן תפילת מנחה, גונח ונאנח בליבו, שפנה כל היום בהבלי העולם, והוא רץ לסימטה אחת ומתפלל מנחה, ואינו יודע מה הוא מדבר, עם כל זה גם זה חשוב ויקר מאוד לפני ה', והאנחה שלו בוקעת רקיעים."** (מגן אברהם למגיד מטריסק).

מה שחסר לנו כיום יותר מהכל, זה איים של אלוקות בחיים שלנו, אי קטן כזה באמצע החיים. העולם מלא ברעש, בבלאגן, ואז כשאתה הולך להתפלל מנחה, בפרט כשאתה בבניין משרדים, מתארגנים כאלה מניינים מהירים... כולם ממהרים לחזור לעבודה, ודווקא התפילה הזאת היא קדושה מאוד, כי אנשים עוצרים באמצע היום שלהם, באמצע הטלפונים, באמצע שטף הוואטסאפ והמייל, עוצרים לדבר עם הקדוש ברוך הוא.

אלא שאנחנו לא מחשיבים את זה, אם תגיד לעצמך לפני מנחה מהירה כזו - שהבעל שם טוב אומר שזה עושה רעש גדול בשמים, זה גופא, המחשבה הזו עצמה, היא זו שבונה לך את תפילת מנחה להיות יותר משמעותית ולהשאיר עליך רושם. כך זה במנחה וכך בכל דבר אחד קטן, אם נעריך את העוצמה של כל 'נקודת קדושה' כזו באמצע היום, זה גופא ישנה אותנו.

הפאנל וההתוועדות המלאים זמינים לצפייה בערוץ של 'אחוות תורה'

כולנו שותפים לדבר אחד, גם אם כל אחד יבטא את זה אחרת: כולנו צמאים ללב. מתגעגעים, כוספים להרגיש קצת את הלב שלנו, להאמין שיש לנו לב. כשאתה רוצה לדבר עם אנשים, בשיחה פרטית או עם ציבור, הקושי הגדול ביותר - זה להאמין בלב שיש מאחורי מי שאני רואה מולי.

להאמין בזה שמאחורי כל המעטפות, ומאחורי כל הפרצופים, הרשמיות או הציניות, יש לכולנו לב אחד. יש לכולנו רצון תמים של ילד. להתחבר, להרגיש, לחיות, ולאהוב. ואנחנו כולנו מצפים, כאילו מצפים שמישהו יסתכל עליי בעיניים, ויגיד לי: מה שאתה חושב בלב שלך, עמוק בתוך הלב, מה שאתה לא מעיז להעלות על על דל מחשבותיך - שיש לך שייכות לה'. שיש לך לב שרוצה - אני אומר לך: יש לך את זה!

בכמה דרושים של הזוהר הקדוש, במיוחד באידרא, כשיושבים רבי שמעון בר יוחאי והחברים לגלות את סודות התורה, הגילוי של הסודות מתחיל בנתינת רשות מהשמים לרבי שמעון לגלות. רשות מהשמים, רשות מהמלאכים, מהעולמות הללו, מהספירות הללו. אבל לא רק זה, כשרבי שמעון דורש, הוא לא דורש לבד, אלא הוא קורא לחברים להצטרף לתוך הדרוש. וכל אחד ואחד נותן את החלק שלו באותו דרשה, שהופכת להיות פסיפס שנבנה מכמה וכמה נפשות. וכל אחד שפותח פיו לדרוש, מקבל רשות.

זה דבר כל כך בסיסי, במיוחד היום. כולנו מצפים שמישהו ייתן לנו רשות, שמישהו ייתן לי רשות, אפילו בבית הפרטי שלי, להיכנס לסעודת שבת בלי להתבייש, בלי תלות דווקא בצורה כזאת או אחרת, רשות להיות האדמו"ר של הבית שלי. אם דיברנו על חסידות עכשווית, אז לפני שאתה רץ לטיש - תעשה טיש בבית.

אני צריך רשות להאמין שיש לי לב. שיש לי רשות להתמסר לתפילה, אפילו של חמש דקות, אבל להתמסר אליה. רשות להרגיש את הקדוש ברוך הוא. רשות לחשוב עליו. רשות לומר משהו טוב לחבר. רשות להיות.

ואנחנו כל כך קרובים לזה, וכל כך מצפים לזה. והסיבה שאדם לא מוצא את עצמו ורועה בשדות אחרים, זה בעיקר בגלל שבמקום הטבעי יותר שלו, לא נתנו לו רשות. או שהוא סבר שבכדי לקבל רשות, הוא צריך להוכיח כדי להיות משהו.

וברגע שאנחנו מקבלים קצת רשות, כשיושבים ביחד חברים אוהבים, והעיניים אומרות: אני נותן לך רשות, אני מחכה לך, אני מאמין שאנחנו לא סתם נקלענו ביחד למקום הזה, לכל אחד מאיתנו יש חלק אלו' ממעל, אז כמו שבזוהר הקדוש אי אפשר לדרוש בלי שניתנת רשות, כיום אנחנו זקוקים לזה יותר מאי פעם. הדור שלנו מחכה לרשות. הרשות להיות.

ואולי זה צריך להתחיל מבפנים מתוכנו. שהאדם מעיז לתת רשות לחבר, ולתת רשות לעצמו. פתאום הוא מגלה כמה אנחנו שם, כמה תמיד היינו שם, לא רצינו שום דבר אחר. בשיחה מלב אל לב נופלות המחיצות. ואתה לא מבין איפה הן היו לפני כן, המחיצות. רק לתת רשות.

עמוד הבית
של אחוות תורה
קובעים עיתים למשפחה

פרשת השבוע מלאה בערכים שמובילים אותנו בכל היבטי החיים. מדור זה מיועד לפעילות משפחתית אינטראקטיבית סביב שולחן השבת. עקבו אחר תחנות הפעילות ופעלו בהתאם.
לתגובות: is@achvat.co.il

משקפיים ורודים

המציאות היא חומר גלם ניטרלי; לא העובדות קובעות את גורלנו אלא הפרשנות שאנו מעניקים להן, מתוך אמונה שכל קושי הוא הזמנה לצמיחה.

1. שאלה לדיון

אתם עובדים קשה מאוד על פטנט פורץ דרך. יום לפני ההשקה, חברת ענק בינלאומית מוציאה לשוק מוצר כמעט זהה לחלוטין, ובחינם. תצליחו לראות את הטוב בתוך הסיטואציה ולהרכיב "משקפיים ורודים" של המציאות?

2. החיים בפרשה

משה רבנו שולח שנים־עשר אנשים, ראשי בני ישראל, למשימה פשוטה והגיונית: להביא מודיעין קונקרטי. הוא מבקש מהם נתונים יבשים: "וּרְאִיתֶם אֶת הָאָרֶץ מָה הִיא... הַשְּׁמֶנָה הִיא אִם רָזָה, הֲיֵשׁ בָּהּ עֵץ אִם אַיִן". התורה מדגישה שהם הלכו, ראו, וחזרו עם אותם ממצאים בדיוק. כולם ראו את אותן ערים בצורות, את אותם ענקיים ואת אותם פירות ענקיים. המציאות האובייקטיבית הייתה זהה לחלוטין עבור כולם.

הפיצוץ הדרמטי קורה ברגע שהם עוברים מהעובדות אל הפרשנות.

עשרת המרגלים מביטים בקשיים ומפרשים אותם מתוך חוסר אמונה מוחלט בתהליך. כשהם רואים ערים מבוצרות ואנשי מידות, המסקנה שלהם קטסטרופלית: "לֹא נוּכַל לַעֲלוֹת... כִּי חָזָק הוּא מִמֶּנּוּ... וַנְּהִי בְעֵינֵינוּ כַּחֲגָבִים". הפסימיות שלהם נובעת מחוסר היכולת לראות מעבר לרגע הנוכחי. בעיניהם, אם המצב עכשיו נראה רע ומאיים, סימן שהמהלך כולו שגוי, שהקב"ה זרק אותם למדבר כדי שימותו, ואין שום סיכוי לשנות את הגזירה. זוהי פסימיות שמנטרלת את הכוח האנושי ואת האמונה בהנהגה האלוקית שהבסיס הוא טוב כפי שהוא.

לעומתם, כלב בן יפונה ויהושע בן נון מביטים באותה תמונה בדיוק. הם לא מכחישים את קיומם של הענקים, והם לא אומרים שהחומות הן אשליה. אלא שהם מוסיפים למשוואה את ממד האמונה: "עָלֹה נַעֲלֶה וְיָרַשְׁנוּ אֹתָהּ, כִּי יָכוֹל נוּכַל לָהּ... ה' אִתָּנוּ, אַל תִּירָאֻם".

האופטימיות של כלב ויהושע אינה "חיוביות רעילה" או ניתוק מהשטח. הם מבינים היטב שהולך להיות קשה ושיהיו פגמים ואתגרים בדרך. אבל הם תופסים את הקושי כחלק בלתי נפרד מהמסלול. הם מאמינים

הפעלה משפחתית סביב שולחן השבת

פרשת שלח

המרגלים הישראלים נושאים ענבים בכנען, שלט בית בעיר העתיקה
של פראג, צילום: יאיר חקלאי, רישיון: CC-BY-SA-3.0

שהסיפור שנכתב עבורם הוא טוב במהותו, ולכן המכשולים שבדרך אינם תמרור עצור, אלא משקולות שנועדו לאמן אותם לקראת השלב הבא.

הפסימי מניח שהמציאות קשוחה מכדי שהוא יוכל לה, האופטימי המאמין יודע שהמציאות מדויקת, ושניתן לו הכוח לפעול בתוכה ולנצח.

3. לאן ניקח את זה מכאן?

ההבדל בין המרגלים לכלב ויהושע הוא ההבדל שבין מנהיגות שמפרקת מערכות לבין מנהיגות שמצמיחה אותן. אנחנו נתקלים בזה בכל יום בבית שלנו ובעבודה, בפנים ובחוץ.

כשמישהו חווה משבר קשה או נכשל במשימה, קל מאוד ליפול לפסימיות של המרגלים: "אני פשוט לא מתאים", "הפרויקט הזה אבוד", "אין מה לעשות". זוהי הסרת אחריות במסווה של ריאליזם.

מנהיגות של חכמת לב ואופטימיות מאמינה, מסתכלת על אותו משבר או על אותו גרף יורד, ולא מתעלמת מהנזק. היא רואה אותו בבירור, אבל אומרת: "המשבר הזה חושף בדיוק את נקודת התורפה שאנחנו צריכים לחזק עכשיו. זה חלק מהמסלול של הצמיחה שלי".

כשאנחנו מאמינים שהמהלכים בעולם אינם מקריים ושיש לנו את היכולת לחולל שינוי, אנחנו מפסיקים לפחד מה"ענקים" שבדרך והופכים אותם למנוף הבא שלנו.

4. פעילות מסביב לשולחן

אחד המשתתפים מציג "תקלה" או אירוע מבאס שיכול לקרות בחיים (למשל: "המזגן בבית שובק חיים בצהרי יום שישי חם", או "השף של האירוע מודיע שעה לפני הזמן שהוא חולה ולא מגיע").

המשתתף שיושב משמאלו חייב להמשיך את התסריט בתור ה"במאי האופטימי". הוא חייב לפתוח בדיוק במילים הללו: "וזה מעולה, כי זה בדיוק מה שהיה צריך לקרות כדי ש..." - ועליו להשלים את המשפט עם רעיון יצירתי, מצחיק או עמוק שמראה איך התקלה הזו מובילה לתוצאה טובה בהרבה. המשתתף הבא בתור מציג תקלה חדשה, והגלגל ממשיך סביב השולחן.

תובנה: המרגלים ראו את הקושי ונעצרו, כלב ויהושע ראו את אותו קושי והבינו שזו רק ההתחלה של התיקון. המציאות לא משתנה בגלל מה שקורה בה, היא משתנה בגלל מי שאנחנו בוחרים להיות בתוכה.

5. המשימה השבועית

תצליחו להרכיב משקפיים ורודות לשבוע? משהו שלא ינתק אתכם מהמציאות אבל יעניק לה פרשנות מאמינה שלכל דבר בחיים יש סיבה ומַסַבֵּב שבמהות שלו מבקש ונותן לנו את הטוב המוחלט.

פרק י"א

העלייה הראשונה, המושבות והברון

פרעות תרמ"א ברוסיה שינו את פני ההיסטוריה היהודית. בעוד מאות אלפי יהודים נמלטים מערבה לאמריקה, קבוצה קטנה של יהודים בוחרת בדרך אחרת: לעלות לארץ אבותיהם ולהקים בה מושבות חקלאיות

באביב ה'תרמ"א פרצה סדרה של פרעות ביהודי רוסיה. הדם שנשפך בקישינב, באודסה ובעשרות עיירות אחרות הבהיר ליהודים רבים שאין להם עתיד בארצות הגויים, לפחות בשטחי האימפריה הרוסית ואירופה. רבים ארזו את מעט רכושם ועלו על אוניות לאמריקה, אך היו כאלה שזכרו את דברי הרב קלישר והנצי"ב: התשובה האמיתית היא בשיבה לארץ ישראל.

בינואר 1882 התכנס בעיר פוקשאן (Focșani) שברומניה קונגרס ראשון של אגודות חובבי ציון. חמישים ואחד צירים, נציגי שלושים ושתיים אגודות, הקימו את הוועד המרכזי ליישוב ארץ ישראל וסוריה. מקום מושבו נקבע בעיר הנמל גאלאץ שעל הדנובה, משם החלו לצאת ההפלגות הראשונות של העולים לארץ.

בט"ו באב ה'תרמ"ב, יום שנחשב ליום סגולה, הניחו עשרה יהודים מרוסיה את אבן הפינה למושבה הראשונה שלהם על חולות מישור החוף. הם קראו לה "ראשון לציון", על שם הפסוק "ראשון לציון הנה הנם". בראשם עמד זלמן דוד לבונטין, איש צעיר ונמרץ שנטש את עסקיו ברוסיה למען החלום.

ההתחלה הייתה קשה מנשוא. העולים, שרובם לא עסקו מעולם בחקלאות, נאלצו ללמוד הכל מאפס. הקרקע החולית סירבה להניב פרי, המים היו מלוחים, והחום הכבד הפיל חללים. "באנו לכאן כמאה משפחות", כתב אחד המתיישבים, "ותוך חודשים ספורים נותרנו פחות ממחצית".

אחים לצרה

באותה שנה ממש, בנר ראשון של חנוכה ה'תרמ"ג, הקימו עולים מרומניה מושבה נוספת על כתף הכרמל. הם קראו לה תחילה "זמארין", כשמו של כפר אריסים ערבי ששכן במקום ושימר שם יהודי מוקדם, שאדמותיו נרכשו בידי המתיישבים. רק מאוחר יותר קיבלה את שמה "זכרון יעקב", על שם יעקב רוטשילד, אביו של הברון.

העולים הגיעו באוניה "טטיס" שיצאה מנמל גאלאץ, ועל סיפונה חמישים משפחות ובהן מאתיים עשרים ושמונה נפשות. חלקם המשיכו צפונה והקימו את ראש פינה בגליל העליון, על אדמות שנרכשו מכפר ערבי סמוך. שתי המושבות סבלו מאותם קשיים: חוסר ניסיון, מחסור בכסף, ומחלות שפקדו את המתיישבים.

בסוף שנת ה'תרמ"ב, כשהמושבות עמדו על סף קריסה, הגיעה הישועה ממקום בלתי צפוי. הברון בנימין אדמונד דה רוטשילד, בן הענף הצרפתי של משפחת הבנקאים המפורסמת, הסכים לקבל על עצמו את האחריות על גורל המושבות.

הברון, שנולד בשנת ה'תר"ה בפריז, לא היה עסוק בענייני הבנקאות של משפחתו. הוא היה ידוע כחובב אמנות ואספן ציורים, אך מעולם לא הראה עניין מיוחד בארץ ישראל. מה ששינה את דעתו זה המפגש עם הרב מוהליבר, שהגיע לפריז וסיפר לו על המושבות הצעירות הנאבקות על קיומן. המפגש נגע בליבו. "אם יהודים מוכנים למסור את נפשם על הארץ הזו", אמר הברון לפי המסופר, "עליי לעזור להם".

הברון לא הסתפק בשליחת כסף. הוא הקים מערכת שלמה של פקידות, פקידים צרפתיים שנשלחו לארץ ישראל לנהל את המושבות. בראשון לציון, בזכרון יעקב, בראש פינה ובמושבות נוספות הוצבו פקידים שקיבלו סמכויות נרחבות: הם החליטו מה לגדל, כמה לשלם לאיכרים, ואף התערבו בחיי היומיום של המתיישבים.

היחסים בין הפקידים לאיכרים לא תמיד היו קלים. הפקידים, שבאו מתרבות צרפתית מעודנת, הביטו לעתים בביטול על האיכרים היהודים שנראו בעיניהם כפרימיטיביים. "בכל

כיכר המייסדים במושבה "ראשון לציון"
שנוסדה ב־1882,
ובמרכזה בית הכנסת הגדול (נוסד בשנת 1885)

צרפת הגדולה לא היינו מעזים לדבר כך אל אדון", התלונן פעם פקיד על איכר שהעז לחלוק עליו. מנגד, האיכרים חשו שהפקידים מתייחסים אליהם כאל עבדים ולא כאל שותפים.

אך למרות המתחים, אין ספק שבלי הברון היו המושבות קורסות. הוא השקיע הון עתק בבניית בתים, בחפירת בארות, בסלילת דרכים, ובהקמת מוסדות ציבור. המספרים מדברים בעד עצמם: עד סוף חייו השקיע הברון יותר מחמישה מיליון לירות שטרלינג בארץ ישראל, ורכש כחמש מאות אלף דונם של אדמות.

הברון הבין שחקלאות תבואות לא תצליח בתנאי הארץ, והחליט להפנות את המושבות לגידול גפנים ולייצור יין. בשנת ה'תרמ"ט הקים שני יקבים גדולים: אחד בראשון לציון ואחד בזכרון יעקב. היקבים נבנו בטכנולוגיה המתקדמת ביותר של אותם ימים, והיו מהגדולים בעולם.

"כרמל" נקראו היקבים, ושמם הפך לסמל של ההתיישבות החדשה. האיכרים נטעו כרמים, למדו את מלאכת הכורמים, ומצאו פרנסה בכבוד. היין הארץ ישראלי החל להימכר באירופה, וסיפק הכנסה למושבות.

בעוד כל המושבות הללו קמות, ראוי לזכור שהמושבה הראשונה בכלל לא הוקמה על ידי עולי תרמ"ב. ארבע שנים קודם לכן, בשנת ה'תרל"ח, יצאו אנשים מתוך הישוב הישן בירושלים והקימו את פתח תקווה במישור החוף.

ביניהם היו יואל משה סלומון, יהושע שטמפפר, וזרח ברנט. אלה לא היו עולים חדשים אלא יהודים ותיקים שגרו בירושלים, בני משפחות מכובדות מן הישוב הישן, שקמו ויצאו לבנות מושבה חקלאית. הם קיבלו את ברכתו של רבי שמואל סלנט, רבה של ירושלים, שכתב להם: "לכו בכוחכם זה להושיע את בנינו ואת עירנו".

פתח תקווה סבלה בשנותיה הראשונות מקדחת הביצות, ורבים מתושביה נאלצו לנטוש אותה. רק בשנת ה'תרמ"ג חודש הישוב, והפעם בהצלחה. היא נקראת בצדק "אם המושבות", שכן היא הוכיחה שאפשר.

על ההתיישבות בפתח תקווה כתבנו באריכות במדור זה בעבר.

מפת ההתיישבות

עד סוף המאה התשע עשרה קמו בארץ ישראל כעשרים וחמש מושבות חדשות. בדרום: ראשון לציון, נס ציונה, רחובות, גדרה, מזכרת בתיה. בשרון ובכרמל: פתח תקווה, חדרה, זכרון יעקב, בנימינה. בגליל: ראש פינה, יסוד המעלה, מטולה, משמר הירדן.

רוב המתיישבים היו משפחות דתיות, שומרי תורה ומצוות. הם הקימו בתי כנסת במושבותיהם, שמרו שבת, והקפידו על כשרות. בית הכנסת הגדול בראשון לציון, שנבנה בשנים ה'תרמ"ה עד ה'תרמ"ט, עומד על גבעה ונראה למרחוק. ומסופר שכדי להתגבר על התנגדות השלטון העות'מאני, בנו אותו המתיישבים במסווה של מחסן לציוד חקלאי.

כך, צעד אחר צעד, קמה הארץ מחורבותיה. מה שהחל כחלום של הרב קלישר הפך למציאות של אלפי משפחות שעובדות את האדמה ובונות בתים. הדרך עוד הייתה ארוכה, אך הכיוון היה ברור.

הרב בניהו טבילה
מנהל רוחני בישיבת 'משמר התורה'

שובה של התכלת

מסע היסטורי והלכתי בעקבות צבע התכלת שנעלם ושב אל הציצית בארץ ישראל

בשנת תרע"ד פרצה מלחמת העולם הראשונה. "המביט לארץ ותרעד", נדרשה השנה בספרות התורנית. אחת מתוצאותיה של המלחמה העולמית, שעוד לא כונתה ראשונה, הייתה כיבוש ארץ ישראל על ידי הבריטים והצהרת בלפור שהביאה בהמשך להקמת מדינת ישראל.

באותה שנה, כותב באוניברסיטת לונדון הרב יצחק הלוי הרצוג, מי שיהיה לרב הראשי לישראל וששניים מצאצאיו יהיו נשיאיה, דוקטורט בעל היבט יישומי בנושא צבע התכלת המקראי. העבודה עסקה בחילזון קטן שרק ממנו ניתן להפיק את תכלת הציצית. דרך הפקתו נשכחה מהעולם היהודי למשך מאות שנים, עד כדי כך שהאר"י ז"ל כותב (דרושי הציצית) ש"בזמן הזה לא יש כי אם לבן". לפי המקובלים, מצוות התכלת לא מתקיימת בגלות.

בעולם העתיק, צבעי התכלת והארגמן נחשבו לצבעים נדירים ומלכותיים. הרומאים אסרו על הפקה עצמאית של תכלת, הלאימו מצבעות לאורך החוף ובהן הפיקו דייגים צבע מבלוטות החלזונות.

התכלת מוזכרת בפרשתנו כחלק ממצוות הציצית: "ונתנו על ציצית הכנף פתיל תכלת". רש"י מסביר את עומק המצווה: "תכלת דומה לים, וים דומה לרקיע, ורקיע דומה לכסא הכבוד". חוט נמשך מציציות הבגד אל הים, השמים וכיסא הכבוד למשוך את העין מהמוחש אל הנסתר. הגמרא במנחות מלמדת: "כל המקיים מצוות ציצית כאילו הקביל פני שכינה".

והנה נעלמה התכלת. מאז הכיבוש המוסלמי בארץ (ואולי ללא קשר אליו), נקטעה המסורת ונשכחה הידיעה מהיכן וכיצד מפיקים את הצבע הנדיר. נותרו כמה סימנים מקוטעים בחז"ל, חלקם בעלי אופי אגדתי. נותרה הידיעה שהתכלת עשויה מחילזון (תוספתא מנחות פ"ט), שהוא מצוי בחופים שבין צור לחיפה (שבת כו.), שמדובר ביצור נדיר, "עולה אחת לשבעים שנה" (מנחות מד.) ועוד. התכלת הפכה למסתורין.

רבי גרשון חנוך ליינר, האדמו"ר מראדזין, זיהה בשנת ה'תרמ"ז את חילזון התכלת עם הדיונון, המפיק צבע שחור שניתן להפוך באמצעים כימיים לכחול. הזיהוי שלו נתקל בהתנגדות, וגם הרב הרצוג הבוחן שלושה בעלי חיים ימיים כמועמדים לזיהוי עם החילזון המוזכר בחז"ל, שולל אותו. כשהוא דן בחילזון ארגמון קהה קוצים, המזוהה היום בוודאות כמעט מלאה עם החילזון החז"לי, הוא נתקל בבעיה: הצבע המופק ממנו אינו כחול, אלא סגול.

בדורות האחרונים שוחזרו דרכים שונות להפקת צבע התכלת מהארגמון קהה הקוצים. בין היתר, הצביעו כמה חוקרים על כך שחשיפת הנוזל המופק מהן לאור היום הופכת אותו לכחול. כך, התחדשה אומנות הפקת התכלת לציצית בארץ ישראל, עם חזרת עם ישראל אליה. כיום, רבים מלובשי הציצית מטילים בה פתיל תכלת יפהפה. יש שמים מעלינו, תכלת בחופינו ותכלת גם בבגדינו.

משיב נפש
יצחק יונה
מטפל באמצעות אמנויות (M.A)

וַנְּהִי בְעֵינֵינוּ כַּחֲגָבִים וְכֵן הָיִינוּ בְּעֵינֵיהֶם

על ערך עצמי והקשר לאופן שבו אחרים מעריכים אותנו

אחד הנושאים שכמעט תמיד עולים לאורך תהליך טיפולי הוא תחושת הערך העצמי. במובן מסוים, זהו נושא שמלווה כל אדם ברזולוציה ובעוצמה אחרת. כאשר עוסקים בכך, מגלים שכמעט כל אדם מתמודד, לפחות לעיתים, עם תחושת ערך עצמי מורכבת ואפילו שבריריות.

אך ישנם אנשים שתחושת הערך שלהם תלויה באופן כמעט מוחלט במבטם של אחרים. הם רגישים מאוד לאופן שבו תופסים אותם, נעלבים בקלות, עסוקים מאוד ברושם שהם יוצרים, ולעיתים מפרשים תגובות ניטרליות כדחייה או כביקורת. "אני מרגיש שכל הערה קטנה מערערת אותי מבפנים", כך הוא יתאר זאת. "אם מישהו אומר לי מילה טובה, אני פתאום מרגיש קיים. אני לא מצליח להבין למה התגובות מהסביבה משפיעות עליי כל כך. למה אני לא יכול פשוט לחיות את חיי בלי להסתבך עם מחשבות על מה חושבים עליי ואיך אני נראה בעיני אחרים?".

אחד התאורטיקנים שהרבו לעסוק בנושא הזה הוא היינץ קוהוט, מייסד "פסיכולוגיית העצמי". קוהוט הסביר כי האדם זקוק במהלך התפתחותו לחוויות של שיקוף, הכרה והכלה רגשית. כאשר קיים מבט עקבי ומיטיב של הדמויות המשמעותיות בחייו, תיבנה בהדרגה תחושת עצמי יציבה. כאשר צרכים אלו אינם נענים במידה מספקת, האדם עלול לגדול עם תחושת עצמי שבריריות, מה שיגרום לכך שגם בבגרותו האדם יהיה זקוק כל העת לאישור חיצוני כדי להחזיק את עצמו.

מושג ה'עצמי' הוא מעט מופשט ומורכב, והרבה תאורטיקנים עוסקים בהבנת המושג, במרכיביו ובעיקר בהשלכות הפסיכולוגיות שלו. אך באופן פשוט אפשר לתאר אותו כתחושת ה"אני" הפנימית של האדם, כלומר, החוויה הבסיסית שהוא קיים, בעל ערך, יציב ורציף בתוך עצמו (יציב ורציף הכוונה ליכולת של האדם לחוות את עצמו כאותו "אני" גם לאורך הזמן וגם במצבים משתנים).

זהו אכן מושג מורכב ועדין, אבל שמעתי פעם משפט מדויק שמסכם את הנושא יפה: "מושג העצמי אמנם לא קל להגדרה, אך אנו מרגישים אותו היטב כאשר מישהו פוגע בו".

ההשלכות של ערך עצמי נמוך משפיעות באופן ישיר על האופן שבו הסביבה תופסת אותנו, וכך נוצר מעגל שלילי שקשה מאוד לצאת ממנו. ממש כפי שניתן לראות בפרשת המרגלים: "ונהי בעינינו כחגבים וכן היינו בעיניהם".

עם זאת, על אף רגישותו של העצמי, הוא גם מסוגל להתפתח ולהיבנות. קשרים מיטיבים, חוויות של ערך ולעיתים גם טיפול נפשי יכולים לסייע לאדם לפתח תחושת עצמי יציבה יותר, שפחות תלויה במבטים של הסביבה.

הכותב הוא מטפל באמצעות אמנויות (M.A)
ובעל הסמכה בפסיכותרפיה קוגניטיבית - התנהגותית (CBT) | 053-336-3061

פשוט לחנך

שניאור רוכברגר
מזכ"ל אחווה - התנועה לנוער חרדי

הקול שלא נשמע:
על שיח רגשי ומוגנות ילדים

כשרגשות לא מוצאים מילים, הם מחפשים דרכים אחרות לצאת, ולא תמיד בדרכים חיוביות

הורים יקרים,

לפני כמה ימים התקשר אליי חבר, אבא לבחור ישיבה. קולו רעד מכאב: "הבן שלי נפגע בישיבה. נפגע קשה מאוד". זו הייתה שיחה מטלטלת, שהשאירה אותי מהורהר מול הפחד שכל הורה נושא בלבו עבור ילדיו.

אבל בטור הזה אני רוצה לגעת דווקא בזווית אחרת: לא רק בילד שנפגע, אלא גם בילד שפוגע, ובעיקר במה שאפשר לעשות כדי למנוע את זה מראש.

כשרגשות לא מקבלים מקום

בכל ילד מצטברים רגשות, לחצים וחוויות כואבות. חלקם מהבית, חלקם מהחברה, וחלקם ממקומות שאנחנו כלל לא מודעים אליהם. כשיש בבית ובמסגרת החינוכית מקום לשיח פתוח, הרגשות עולים, מקבלים שם, עוברים עיבוד ומשתחררים בצורה בריאה. במקרים מסויימים כדאי לבחון טיפול על ידי אנשי מקצוע מוסמכים שמאפשרים פריקה ועיבוד שנצרכים בחלק מהמקרים.

אבל כשהשיח חסום, הרגשות לא נעלמים. הם נשארים בפנים. "דאגה בלב איש ישיחנה", אומר הפסוק, ורש"י מביא בין השאר ש"ודבר טוב שינחמנו חבירו". האדם זקוק לשיתוף רגשי. כאב שאין לו מילים, מחפש דרך אחרת לצאת.

המסלול העוקף

כשחרדה, טראומה או כאב לא מצליחים לעבור דרך העולם הרגשי - כי הרגשות חסומים, כי לא לימדו אותנו לגשת אליהם ולדבר - הם עלולים לעקוף אותו ולעבור ישירות לגוף ולהתנהגות. לפעמים זה יתבטא בהתקפי חרדה, באכילה רגשית, בהתמכרויות, בחיפוש ריגושים או בקשרים שליליים. ולעיתים זה יתפרץ גם באלימות, בשליטה כפייתית או בפגיעה באחרים חלילה. דברים אלו עלולים לקרות ביתר שאת אצל ילדים שמראש יש להם אתגרי תקשורת מילולית רגשית, אך ממש לא רק.

הילד שפוגע אינו בהכרח ילד "רע". פעמים רבות זהו ילד שמטען רגשי גדול מדי חיפש מוצא ולא מצא דרך בריאה לפרוק אותו. זה כמובן לא מסיר אחריות, אבל כן מחייב אותנו לשאול: מה אפשר היה לעשות אחרת?

בתקופות של מלחמה, מתח וחוסר יציבות, הדברים הללו מתעצמים. כולנו שומעים על עלייה במקרי אלימות והתנהגויות קיצון בקרב בני נוער. לכן דווקא עכשיו נדרש מאיתנו להגביר את השיח הרגשי בבית ובמוסדות החינוך.

שיח שמגן על ילדים

לשיח רגשי בריא יש תפקיד כפול. הוא גם מונע וגם מאפשר. ילד שיודע לזהות רגשות ולתת להם מילים, פחות יפרוק אותם בדרכים הרסניות. ומצד שני, אם חלילה קורה לו משהו, הוא גם ידע לבוא ולספר. הוא ירגיש שיש מי שמקשיב לו באמת, שלא מאשים ולא מכחיש.

הבית הוא המקום הראשון שבו ילד לומד לומר: "אני יכול לדבר". לא רק כשיש משבר, אלא גם בשגרה היומיומית, דרך הקשבה ובמבט שאומר: "מה שמרגיש לך חשוב, חשוב לי".

מה אפשר לעשות?

לא צריך להיות פסיכולוג. אבל כן צריך להיות נוכחים. לשאול לא רק "מה למדת?", אלא גם "איך הרגשת?". לדעת להכיל תשובה קשה בלי להיבהל ובלי למהר לפתור הכול.

גם במוסדות החינוך יש אחריות גדולה: לקיים שיח רגשי עקבי, לשים לב לילדים שמסתגרים או משתנים, להתייעץ עם אנשי מקצוע, וליצור מרחב שבו רגשות אינם חולשה אלא שפה לגיטימית.

והכי חשוב, לשאול את עצמנו כל הזמן: מה עם הילד הזה שנסוג? שהשתתק? שמתנהג אחרת? לפעמים שאלה אחת בזמן הנכון, ואוזן אחת שמוכנה באמת לשמוע, מצילות חיים.

בהצלחה!
שניאור

הכותב הוא מרצה בחוג לחינוך חברתי קהילתי (בלתי פורמלי) במכללת נורדין,
חיפה ומטמיע תחום חינוך בלתי פורמלי במחוז החרדי, משרד החינוך | shneori770@gmail.com

תורתו ואומנותו
ישיבה גדולה
עם תואר ראשון

המתיבתא
תורה ודעת
בראשות הגר"ד לייבל שליט"א

ישיבה גדולה לבני תורה מצוינים ויר"ש
המבקשים לממש את עצמם בקודש ובחול
ולהתכונן לחיים של תורה ועבודה

להצליח בלימוד
לבנות עתיד מקצועי
לשרת בתפקיד משמעותי
לגדול בעבודת ה'

המתיבתא
תורה ודעת
בראשות הגר"ד לייבל שליט"א

לפרטים חייגו או סרקו:
058-5580480

טובה הארץ עכשיו

האומץ להביט על החיים בעין טובה, גם לפני שהמציאות משתנה

בכל אחת מאיתנו חיה אותה אישה עייפה מהדרך, שמחכה שמישהו יבוא ויבטיח לה שהכול יהיה בסדר, שעוד רגע היא מגיעה אל המנוחה. אנחנו נאבקות במציאות, מנסות לנקות את המראות של החיים, ושוכחות שלפעמים העניין אינו במראה אלא במשקפיים שדרכם אנו מביטות.

פרשת שלח מזכירה לנו את האומץ להביא רוח אחרת. לא לחכות שהעולם ישתנה, אלא להסכים לפגוש את עצמנו בעיניים חדשות, ולדעת שהאדמה שעליה אנו דורכות כבר עכשיו טובה מאוד.

המרגלים נשאו איתם את פצעי מצרים. אלו היו משקפי הנפש שלהם. כשמביטים בעולם דרך כאב, רואים בעיקר את ההשתקפות שלו. לעיתים אנחנו תוהות מדוע חוויות מסוימות חוזרות שוב ושוב בחיינו, אך ממשיכות לנסות לשנות את המציאות מבחוץ, בזמן שהשורש נמצא עמוק בפנים.

גם יהושע וכלב תרו את אותה הארץ, אבל הם ראו בה טוב. ההבדל לא היה באדמה אלא בלב. הייתה בהם עין טובה על עצמם, על העולם ועל הדרך.

נשמה יורדת לעולם כדי לתור את הארץ שלה, לפגוש השתקפויות של עולמה הפנימי ומתוכן לנוע אל חירות. להסכים לנקות את המשקפיים.

יהושע וכלב הביאו איתם אחריות ואמון. הם ידעו שעם שלם, עייף ומותש, ממתין לשמוע האם יש תקווה בקצה הדרך. וגם אנחנו מחפשות תקווה. לעיתים אנחנו דוחות את החיים לנקודה הבאה: כשהילדים יגדלו, כשהנפש תירגע, כשהמציאות תסתדר, כשנגיע ליעד כלשהו.

אבל כאן טמון השיעור העמוק של הפרשה: "טובה הארץ מאוד מאוד" - עכשיו. לא אחרי שינוי, לא אחרי תיקון, ולא בתנאים מסוימים.

כמה משחרר להפסיק לרדוף. להרפות מהניסיון לשלוט בכל פרט, ופשוט להיות בתוך הנשימה, בתוך הגוף, בתוך הרגע הזה. לומר לעצמי: האדמה הזאת טובה לי עכשיו. כפי שהיא. כפי שאני.

הבעל שם טוב הקדוש קרא לזה "הכנעה", שלב עמוק בגאולה הפנימית. להפסיק להתנגד למציאות, ולהסכים לומר: זה המסע שלי, והקב"ה איתי בתוכו.

זו גם תודעתה של ארץ ישראל. המרגלים נשארו בתודעת גלות, תודעה שמאמינה שהטוב נמצא תמיד במקום אחר. אבל האמת היא שמותר לנו להישען על הבורא ולהסכים פשוט להיות בנוכחות.

וכשאת פוגשת את עצמך עייפה בדרך, הזכירי לעצמך: "טובה הארץ מאוד מאוד".

רבי נחמן לימד לחפש את "הנקודה הטובה", גם בתוך עייפות, בלבול ויובש. עוד ניצוץ קטן של אור, עוד נקודת חיים. הליקוט העדין הזה של הטוב הוא שמקים את האדם לתחייה.

השאיפה היא להתהלך בעולם מתוך משקפיים של עץ החיים, לראות טוב בתוכנו ומתוך כך גם מחוצה לנו.

"ונהי בעינינו כחגבים וכן היינו בעיניהם". כשהאדם חווה את עצמו קטן, מכווץ ומפוחד, זו גם החוויה שהעולם מחזיר לו. לכן המפגש עם עצמנו בעיניים טובות וחומלות הוא כה חשוב.

על כלב נאמר: "ועבדי כלב, עקב הייתה רוח אחרת עמו". היכולת להביא רוח אחרת, לא מתוך הכחשה אלא מתוך אמון, היא אומץ גדול. זהו האומץ להסכים לראות את הטוב, להסכים להחלים, ומתוך כך גם לצמוח באמת.

ליצירת קשר:
F0527699641@gmail.com | 050-776-9961

אחת
מבית ומחוץ
קהילת נשים מבית אחוות תורה

שבות
רבקי לרנר
עורכת דין ומגשרת, מנחה קבוצות לצמיחה במרחב הזוגי

הגבול שלי

הגבול האמיתי בזוגיות אינו הניסיון לשלוט באחר, אלא היכולת להקשיב לעצמנו ולשמור על הלב שלנו

"כך לא מדברים אליי", שחה לי ידידה, "יש מילים שאני לא יכולה לשאת".

"ולכן", שאלתי אותה, "מה את עושה כשהוא בכל זאת אומר מילים שקשה לך לשאת?".

"אני אומרת לו שצורת הדיבור הזו לא מקובלת עליי".

"והאם זה עוזר? האם הוא מתנצל ומבין שטעה?".

החיוך שלה היה מריר. "בדרך כלל לא. הגבול שאני מנסה לשים לא מצליח, ולרוב הטונים רק עולים והשיחה מסלימה".

יש כלל חשוב בזוגיות: גבול לא שמים לאחר, גבול שמים לעצמי. הניסיון להיכנס לשדה של האחר, להגדיר לו איך לדבר או להתנהג, כמעט תמיד ייכשל. זה לא אומר שצריך לספוג הכול, להפך. במקום להיות עסוקה בגבול שאת מנסה להציב לו, חזרי אלייך והיי עסוקה בגבול שאת מציבה לעצמך.

כשנאמרת כלפייך מילה פוגעת, אין טעם להתחיל מסע של חינוך, ויכוח או משמעת. אפשר לומר בפשטות: "אוץ'. לא נעים לי השיח הזה". ואם לא נעים לך, מותר גם לקום וללכת למקום אחר.

מבחוץ אולי אלו אותן מילים: "לא נעים לי כשמדברים אליי כך". אבל האנרגיה שונה לגמרי. במקום להיות באנרגיה מתנצחת, כועסת או מחנכת, את נמצאת במקום פגיע, קשוב לעצמך, כזה שנותן ללב שלך את הסעד שהוא צריך: מרחב, ריחוק, זמן עיבוד.

כשהלב נפגע ממילים קשות, לוקח לו זמן לחזור למקומו. חשוב לכבד את הזמן הזה. אפשר בהחלט לומר "נפגעתי", אבל לא מתוך ניסיון לשנות את האחר, אלא מתוך נאמנות לעולם הפנימי שלך.

הגבולות שלנו חשובים לא רק מול מילים פוגעות, אלא גם מול דרישות החיים. לעיתים אישה מנסה לנהל את הגבולות של האיש מתוך מחשבה שכך תהיה מוגנת יותר, אבל ההפך הוא הנכון. ככל שאת קשובה יותר לגבולות שלך, כך את מוגנת יותר.

כשמבקשים ממך דבר שהוא מעבר לכוחותייך, למדי לומר: "אני לא יכולה". לא בטון מתלהם, לא מתוך כעס או התנצלות, אלא מתוך הכרה פשוטה בכוחות שלך.

דמייני שמבקשים ממך לעמוד ברחוב, באמצע לילה גשום, עם מטרייה פתוחה ולמנוע מהגשם לרדת. ברור לך שאין לך יכולת לעשות זאת. ולכן התגובה הטבעית תהיה: "אני לא יכולה". בלי אשמה, בלי ויכוח ובלי צורך להוכיח דבר. כך נכון לומר זאת גם במצבים רגשיים ונפשיים שמעל לכוחותייך.

גבר נדרש פעמים רבות להתגבר, לכבוש, להיאבק. אבל האישה הראשונה בעולם נקראה חווה. האישה אינה נקראת רק להתאמץ ולהחזיק הכול, אלא גם לחוות, להקשיב ללב שלה ולהיות נאמנה לעצמה.

לכן, בפעם הבאה שנאמרת כלפייך מילה לא במקום, או שמבקשים ממך דבר שמעבר לכוחותייך, חזרי לעצמך. פחות להתעסק בו וברצון לחנך אותו, ויותר להקשיב ללב שלך. אמרי: "לא נעים לי כשמדברים אליי כך", מתוך חיבור לעצמך. ואם צריך, צאי מהמרחב. ואם משהו גדול עלייך, אמרי בשקט ובפשטות: "אני לא יכולה".

לא כדי לשלוט באחר, אלא כדי לשמור עלייך.

לתגובות: shavot.r@gmail.com

נשימות קטנות
לאה אוירבך
מדריכת הורים בגישה ההיקשרותית–התפתחותית

רגע לפני שינה

דווקא כשהמגננות נרגעות, נפתחת האפשרות לחיבור העמוק ביותר בין הורה לילד

שעת ההשכבה לשינה היא רגע קצה, אבל היא יכולה להיות גם רגע שיא הורי. לא שעה שנועדה רק כדי לשרוד אותה ערב אחר ערב, אלא רגעים שיכולים להפוך לטובים ביותר של היום; עם העייפות, עם הבית המבולגן, עם התינוק שבוכה ברקע.

בשביל זה צריך לארגן מחדש את הלו"ז ההורי. במקום שמשימת ההשכבה תהיה האחרונה ברשימה, זו שמגיעים אליה באפיסת כוחות ואפס סובלנות, היא מקבלת את אחד המקומות המכובדים בלו"ז ההורי. כי זו לא משימת כיבוי אורות בלבד; כמו שכבר אמרנו, השכבה לשנת לילה היא מיקרוקוסמוס של היממה כולה.

בשבועות האחרונים עסקנו בתובנות סביב הכניסה לשינה דרך העיניים של מערכת העצבים וניהול עוררות. הפעם נביט בה מעיניים שרואות היקשרות. כי לאחר שהילד צלח את המעבר המאתגר מעוררות גבוהה לנמוכה, ולאחר שהמוח שלו התחיל לסגור בהדרגה חלונות פתוחים, משהו בלב נפתח פתאום.

מנגנוני ההגנה נחלשים, חומות נופלות, דלתות נעולות נפתחות. לאורך היום הילד שלנו יכול להיות הודף, כועס, מוחה, מתרחק, מסובב את כולם על האצבע הקטנה. עוין, מאשים, מכאיב, ומכניס אותנו לחוסר אונים שוב ושוב. אבל עכשיו לילה, אור קלוש מהחלון מרצד על פניו ולפתע יש בהן רכות. הקווים הנוקשים מיטשטשים, מתעגלים, והשרירים רפויים קמעא. העיניים שלו לא בורחות מהעיניים שלנו ושפת הגוף ניווחה ומקבלת.

הילד הזה שלאורך היום שאב מאיתנו כל כך הרבה אנרגיה ומאמץ, חוזר להיראות כמו שהוא באמת: ילד, אהוב, לא בשל, עם כוונות טובות. וגם אנחנו יוצאות לרגע מהמקום שמתבונן בילד באי־נחת, בכאב, ומאפשרות לאוקסיטוצין לקחת אותנו למקום שבו רק אימהות יכולות לעמוד, מקום של אהבה, חמלה ויופי אין קץ.

כשהמגננות פעילות, הילד דוחה את הקשר, מתפתחים מאבקי כוח ויש תחושה מטרידה של הליכה על ביצים. גם כשאני מעניקה לו את אהבתי, היא לא מורגשת באותה עוצמה; היא מתפוגגת ככל שהיא צריכה לפרוץ יותר חומות. הילד, שזקוק לה יותר מכל, מרגיש רק את הגרסה הדלה והמרוקנת של מה שחצבתי מתוכי. אבל כשהחומות יורדות והמגננות נמסות, שנינו מתמקמים חזרה במקומות הטבעיים שלנו, אמא וילד. הוא נשען על הקשר, מוכן להיות בפגיעות, חוזר להיות ילד, והחום שאני מעניקה לו מגיע אליו כשהוא עדיין לוהט.

אלו רגעים נדירים ועוצמתיים של היקשרות במנות גדולות, שמוזרקת ישר ללב וסוללת בו נתיבים חדשים.

ליצירת קשר: 052-272-8488 | leah.rbach@gmail.com

מלמעלה

אברימי נוביק

בגובה של חמישים ושניים מטרים מעל רציף 18 בנמל אשדוד, בתוך תא הפיקוד של העגורן, ישב 'שמעון הגבוה' וראה את הכל.

בניגוד למה שאתם חושבים מן הסתם, הוא דווקא לא היה גבוה בכלל. ההפך הוא הנכון. אבל העובדה שבכל בוקר הוא מצא את עצמו בגובה עצום מעל פני הקרקע והים, משדר משם תובנות לחברים, העניקה לו את הכינוי הזה.

"לאט לאט הכל הופך לאוטומטי", היו אומרים כולם, "המפעילים עובדים בשלט רחוק, אבל תמיד תהיה בטוח ששמעון הגבוה ימשיך לטפס למעלה".

בין ים אינסופי לעיר הגדולה, הוא היה מביט על הספינות הנכנסות, המכולות היורדות ומסודרות כמו במשחק טטריס. המשאיות הממתינות בטורים שגם הן מזכירות לו משחק מכוניות של ילדים, שלא לדבר על העובדים שנראים מלמעלה כמו אנשי לגו זעירים.

משם הוא היה רואה את כל ההתרחשויות. למרות שכלום לא היה קשור אליו, הוא הרגיש כאילו נקודת התצפית שלו היא יכולת מדהימה לשלוט בהכל.

יותר מהכל, הוא אהב את הגובה. למעלה אין רעש, אין מריבות ואין לחץ. רק שקט נעים וקצת חוסר יציבות לעיתים. כל בוקר אותו הדבר, עולה בשש יורד בארבע. אוכל לעצמו בהפסקות. למטה יש רק דיבורים על רכילות ופוליטיקה. הוא סלד מזה. רק לפעמים כשהיו אומרים לו שצריכים אותו להשלים מניין, היה ממהר לרדת אל המכולה שכמה מהעובדים הסבו אותה לבית כנסת קטן.

לאחרונה, משהו ב'פרטים הקטנים' כמו שהיה מכנה אותם, משך את תשומת לבו. הוא שם לב שבכל בוקר בשבע וחצי מגיע לירן, עובד חדש, יושב לבדו על ספסל באחת הפינות וחושב. הכתפיים שלו שמוטות כאילו הניחו עליהן מכולות שהכריעו אותן. הוא אפילו לא אוכל או שותה קפה בזמן הזה. סתם יושב ולאחר מכן קם. לירן לא הכיר אותו, אבל הוא, כוותיק הנמל שהיה מעודכן בהכל, ידע את כל מה שהיה צריך.

בתחילה שמעון ראה, עשה לעצמו כזה פרצוף של "מה יש לו זה", והמשיך הלאה. מה אכפת לו מהעניינים של כל עובד ועובד. אבל אחרי שבועיים, כשראה את לירן בראש שמוט עם ידיים בין הברכיים גם בשעת הפסקת הצהריים, זה צבט לו בלב ולא נתן לו לשתוק.

לראשונה מזה מי יודע כמה שנים, הוא ירד בהפסקה למטה.

שמעון ניגש אליו כשעל גבו בתוך תיק קטן 'פק"ל ארוחת שמים' כמו שהוא קרא לזה. ישב בלי לומר מילה, פתח את התיק, הוציא קופסת אוכל ותלש פיתה.

"רוצה חציי?", שאל את לירן, "שמתי על זה הבוקר זעתר טוב וקצת שמן זית, אתה חייב לטעום".

לא ברור למה אבל הרגע הזה שעשע את לירן שפתאום צחק צחוק קל והביט בו בהפתעה. "אתה זה שמעון הגדול מהעגורן?".

"הגבוה אתה מתכוון".

"כן".

"וואלה לא ירדת עד היום".

"ירדתי אבל לא בזמן שלך".

❖ ❖ ❖

אחרי שבוע, זה הצליח לו. לירן דיבר.

"אוף", אמר ופלט אוויר תוך שהוא חושק את שפתיו, "כמה חודשים אני ואחי הגדול בחתיכת מריבה. הוא ביקש עזרה במשהו ואני שכעסתי עליו על משהו אחר, אמרתי לו שאם היה מתנהל נכון לא היה צריך לבוא אליי כמו איזה אומלל".

"וואו, מה היית עושה אחרת?".

"מוחק מהעולם את המשפט הזה. היינו אחים אחים והיום כבר אין שבתות משפחתיות כמו פעם, כלום".

שמעון שתק. הוא מעולם לא היה אחד שמדבר הרבה. רק אוהב את השקט שלו. הוא רק נתן טפיחה על שכמו של לירן ואמר לו: "מאחל לכם שזה יסתיים טוב". אחר כך עלה בחזרה לתא שלו.

למחרת, שוב ירד לדבר עם לירן ושוב עלה. עוד כמה ימים חלפו.

"אמרו לי שפעם לא היית יורד", הסתקרן.

שמעון חשב הרבה. "מלמעלה רואים המון", אמר, "רואים ספינות, רואים מכולות, רואים ים, אבל לפעמים כשרואים לב של בן אדם כואב צריך לרדת".

לירן לא ענה, אבל פתאום הכתפיים שלו זזו קצת למעלה. השתחררו מעט. "תודה", הוא לחש.

למחרת בבוקר שמעון הגבוה ראה אותו משוחח נמרצות. הוא לא שמע כלום מלמעלה אבל ראה את לירן מתרגש. לרגע בדק מסביב שאיש לא רואה אותו, ואז כאילו נזכר. הוא הרים את עיניו מיד למעלה וכשראה את ראשו הקטן של שמעון הגבוה נופף לשלום והניח את כפות ידיו על ליבו. שמעון הניף יד בחזרה.

ובאותו רגע, הוא הבין שאם תמיד חשב שהגובה הוא זה שהעניק לו יכולת אדירה, הרי שדווקא משם הוא למד שלפעמים, למעלה רואים מישהו שצריך אותך וכל מה שצריך זה לרדת. להיות שם בשבילו. למטה.

שבת שלום

מאת: הרב יהודה קופרמן | איורים: בנצי וולמן

בשורה התחתונה

במקום שיש חשש לפיקוח נפש, אין ממתינים לגוי שיחלל שבת עבור החולה, אלא יהודי מחלל את השבת בעצמו ועושה את הנדרש במהירות האפשרית, משום שבפיקוח נפש יש לפעול ללא דיחוי.

(שולחן ערוך ומשנה ברורה סימן שכח)

יש לי חבר שלא יודע מהיכן נובעים מי מעיין, זה מגיע מבורות

מי שנכשל במבחן תאוריה, בוכה בכי תמרורים?

סוכן ביטוח בודק כל לילה שהילדים שלו מכוסים?

משה גלזמן

חידת שחמט

הלבן כופה מט בשני מהלכים

תזכורת:
הלבנים נעים כלפי מעלה,
השחורים נעים כלפי מטה.

קרדיט: Hendrik Prins, Thema Danicum – פרס ראשון, 1983

מספר חידה: 1090

פתרון חידה: 1089

הלבן כופה מט בשני מהלכים

מלכה ל־B4!

האיום המיידי: רץ מ־B3 ל־C2

נבחן את ניסיונות ההגנה של השחור:

- מלך מכה את הפרש ב־E5 > מלכה ל־E7 = מט
- מלך יורד ל־E3 > מלכה ל־E1 = מט (הפרש מרותק)
- פרש מ־F3 זז לכל משבצת > מלכה ל־D4 = מט חנק

- כל שאר האפשרויות: רץ מ־B3 ל־C2
  - מלכה שחורה ל־C4
  - מלכה שחורה מכה את המלכה הלבנה ב־B4
  - חייל מ־F6 מכה את הפרש ב־E5

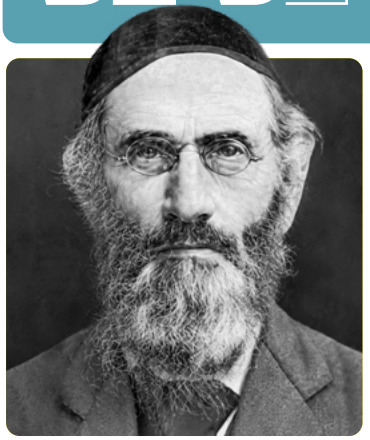

רבי יעקב יקימובסקי

ה'תרכ"ד, 1864 - כ"ד סיון
ה'תרצ"ג, 18 ביוני 1933

פיזמון

רבי יעקב בנימין זאב (וולף) ב"ר בן ציון הכהן יקימובסקי היה תלמיד חכם ולמדן ליטאי, מחבר פירוש למשנה ומחבר ספרים על הש"ס.

בן העיר סוחובליה, ממשפחה המיוחסת לשל"ה ולרבי ישעיה מז'וכוביץ'. ניחן בזיכרון פנומנלי ושקד על תלמודו מגיל צעיר מבלי לעשות את תורתו 'קרדום לחפור בו'.

גולת הכותרת של פועלו התורני היא חיבור משניות בכרך אחד בעל פירוש בהיר ומרוכז, שחולק לשמות: "זרע יעקב", "זרע יצחק" ו"זרע אברהם". על חיבורו זה קיבל הסכמות נלהבות מגדולי הדור ורבנים ידועי שם, בהם: האור שמח, רבי חיים ברלין והרב קוק. כמו כן חיבר את הספרים "בית יעקב" על מסכת ברכות ו"ידי משה" על מסכת חולין.

בעשורים האחרונים לחייו נדד רבות כדי להציל ספר תורה משפחתי שהופקד ונחמס, ופרסם בעניין זה את קונטרס המכתבים "דת מה לעשות?", ובו מכתבים מעשרות רבנים. במהלך מסעותיו הגיע לארץ ישראל וזכה לקרבתו של מהרי"ל דיסקין.

ריב"ז נפטר בסלונים, אלמנתו פרידה עלתה עם בנם ושתי בנותיהם לארץ ישראל ונפטרה בשנת ה'תש"א. היא נטמנה בבית הקברות שבהר הצופים.

[תקציר מתוך 'אישי ישראל']

אחוותא
לקבלת העלון מדי שבוע במייל או בווטסאפ שלחו את המילה 'עלון' לנוס שלנו בווטסאפ: 072-371-4400
או למייל alon@achvat.co.il

ארץ ישראל היום

עד הלום

גשר עד הלום הוא אתר מורשת היסטורי השוכן על אפיק נחל לכיש סמוך לאשדוד. הגשר נבנה בשלהי המאה ה–19 על ידי השלטון העות'מאני על גבי יסודות קדומים מהתקופות הרומית והממלוכית. חשיבותו המרכזית נקבעה במלחמת העצמאות: במאי 1948 פוצץ הגשר על ידי חטיבת גבעתי כדי לבלום את חיל המשלוח המצרי שנע צפונה לעבר תל אביב. בנקודה זו נעצר הכוח הפולש בעקבות המכשול, תקיפה של חיל האוויר ופשיטות קרקעיות, ומכאן נקבע שמו. כיום האתר משוקם וכולל פארק לאומי, עמדת שמירה בריטית מסוג פילבוקס, ואנדרטת אובליסק מצרית שהוקמה במסגרת הסכמי השלום בין המדינות.

CC–BY–4.0 .Yair Tzur :רישיון. צילום: גשר עד הלום ונחל לכיש

תחת השמש

בית הכנסת בפארק סלופ

המרכז היהודי בפארק סלופ הוא מבנה היסטורי השוכן בשכונת פארק סלופ שבברוקלין, ניו יורק. הקהילה נוסדה בשנת 1915 בקירוב, ומבנה בית הכנסת הנוכחי הוקם בשנת 1925 עבור קהילת "בני יעקב" האורתודוקסית. המבנה, המתנשא לגובה של שתיים וחצי קומות, בנוי מלבנים אדומות ומשלב אלמנטים אדריכליים בסגנון רומנסקי ותקופת הבארוק. בחזיתו קבועים מגן דוד מאבן וחלון רוזטה מרשים, ובמרכזו כיפת תאורה עילית. בשנת 2002 הוכר המקום כאתר מורשת לאומי ונוסף לרשימת האתרים ההיסטוריים של ארצות הברית. בשנת 2015 הושלם במתחם פרויקט שיפוץ והרחבה בעלות של כמעט שני מיליון דולרים, שמאפשר את המשך פעילותו של המרכז.

צילום: ajay suresh. רישיון: CC–BY–4.0

היכן זה?

מכלול רוטשילד

מכלול רוטשילד (MS. 180/51) הוא קובץ כתבי יד מאוירים בעברית מאמצע המאה ה–15, שנכתב בפארארה שבאיטליה על קלף עדין. הקובץ כולל כ–400 חיבורים, בהם: ספרי תנ"ך עם פירוש רש"י, הגדה של פסח עם פירוש הרמב"ם, סידורי תפילה וספרי מוסר ופילוסופיה. היצירה מעוטרת במאות איורים מרהיבים המציגים מראות נוף, דמויות מקראיות ותיעוד של מנהגי הבית היהודי. במהלך מלחמת העולם השנייה נשדד האוסף מבית רוטשילד בפריז, אך זיהויו בניו יורק אפשר את השבתו ובשנת 1957 נתרם המכלול למוזיאון ישראל והוכר לימים ככנס תרבות עולמי. עבור אספנים, הופקה מהדורת פקסימיליה בת 948 עמודים.

אפשר לחתוך ולהשאיר רק את החלק העליון (להלמטה משעמם) בהתאם למה שנראה לך טוב לעיצוב. בונוס: לשים תמונה קטנה של הכרך המאוד עבה (להסיר את הכרך שברקע) מתוך תמונת הפקסימיליה

קידוש לבנה. איור במכלול רוטשילד, מאוסף מוזיאון ישראל. איור בסביבות 1470. צילום: יח"צ.